

وقتی ملتفت می شویم که دو کور گرفته اند و هیچ معلوم نیست که کجا صرف شده است.

حاج عز الممالک - بنده می خواستم عرض کنم اعتبارنامه سعدالدوله نماینده سیستان در مجلس مدتی است خوانده شده جزء دستور شود که در مجلس تصویب شود.
(مجلس سه ربع از شب گذشته ختم شد)

جلسه ۲۲۲

صورت مشروح روز شنبه ۹ شهر

ربیع الاولی ۱۳۲۹

مجلس دو ساعت و نیم قبل از غروب آفتاب ریاست آقای مؤمن الملک تشکیل گردید.

رئیس - در این موقع که آقایان نمایندگان معترم اظهار حسن ظنی نسبت ببنده فرمودند و بنده را باین مقام انتخاب کرده اند باید اظهار تشکر بکنم عرض میکنم هر چند که بنده خود را لایق این اظهار حسن ظن نمیدانم ولی چون این اظهار ببنده شده است بنده هم باید جدوجهد بکنم و سعی بکنم که لیاقت این حسن ظن را بهم برسانم که گفته شود این اظهار بی موقع بوده و در این جا هم لازم میدانم که عرض بکنم که این از بدیهیات است که مقام ریاست یک مقام بی طرفی است و بنده ملتفت این وظیفه خود هستم و اگر هم مقام ریاست وظیفه اش بی طرفی نبود بآن ترتیبی که بنده را باین مقام انتخاب کردند و خیلی متشکر هستم همان ترتیب ببنده می فهماند که باید همیشه بی طرف باشم و بدیهی است که لفظ بی طرف بآنکه فقط بگویم بی طرف هستم کافی نیست باید تا وقتی که من روی این صندلی ریاست نشستم اعمال خود را طوری بکنم که همه آقایان بدانند که بنده غیر از بی طرفی مقصد دیگری ندارم ولی این را هم بنده عرض می کنم که بی طرفی که راجع بمقام ریاست است خود رئیس هم البته طوری باید در رفتار بکنند که آن بی طرفی را داشته باشد ولی از طرف آقایان نمایندگان هم باید نسبت باو همراهی شود یعنی باین ملاحظه که بنده را بهیچوجه داخل هیچگونه امور نیابستی نخواهند و از بنده بهیچوجه متوقع نباشند که در هیچ امری چه استیشاری چه ترتیب دیگر مداخله بکنم و از حالا این عرض را میکنم برای آنکه اگر در یک موقعی یک اظهاری شود بنده رد کردم اسباب رنجش خاطر آقایان نباشد یک مسئله دیگر هم باید عرض بکنم و آن مسئله اقتدار و اختیارات رئیس است اختیارات بنده همان است که در نظامنامه داخلی قید شده است غیر از آن اختیاراتی ندارم کار رئیس اجرای مطالبی است که در نظامنامه نوشته است این بدیهی است که بنده اگر بخوام این مطالب را اجراء بکنم از خودم یک قوه ندارم قوه بنده در دست خود شماست در یک موقعی اگر یک اظهار و اختیاراتی از طرف بنده که در حقیقت از طرف خود شما است یا اگر اظهاری بشود که مطابق نظامنامه است باید آقایان بامن همراهی بکنند که مدلول نظامنامه اجرا شود این را من باید عرض بکنم و البته همه می دانند که مجلس امروز مرکز عموم مملکتی

است تمام مردم توجهشان بمجلس است اگر خدای نخواسته مجلس ما که سرمشق تمام امور این مملکت است مرتب نباشد سایر ادارات و سایر اورهم گمان می کنم که بوضع مجلس نگاه بکنند آنها هم تا بیک درجه امورشان مختل می شود پس ما باید جد و جهد بکنیم که این مجلس را مرتب بکنیم یعنی موافق موادی که در این نظامنامه نوشته شده است مراعات بکنیم و تا بحال که الحمدلله مراعات شده است مقصود بنده این است که همانطوریکه سابق توجه فرموده اند و تمام مواد نظامنامه را مجری داشته اند همانطور هم تا وقتی که بنده در این صندلی نشستم ام باینده همراهی بکنند و انشاءالله امور مملکت منظم بشود و در خاتمه نطق هم یک مطلبی را می خواستم اظهار بکنم که آقایان نواب رئیس چون در این جا که هیئت رئیسه می نشینند کاری نداشته و ملاحظه اینست که اگر بعضی اوقات بخواهند نطق بکنند مجبور شوند بیایند پائین خودشان از بنده تقاضا کردند که میان آقایان بنشینند و اگر بنده یک وقتی نتوانستم در این مقام بنشینم هر یک از آنها که مقتضی باشد بجای من بمقام ریاست بنشینند فقط محض اطلاع عرض شد صورت جلسه روز ۹ شنبه را آقای معاضد الملک قرائت نمودند.

غائبین جلسه قبل:

آقای مؤمن الملک - میرزا یانس - مریض آقا سید محمد باقر ادیب.

رئیس - ملاحظاتی در باب صورت مجلس نیست؟ (چون اظهاری نشد رئیس صورت مجلس را امضاء نمود).

رئیس - شروع میکنیم بلائجه قانونی تجدید تریاک در این باب مسبق میکنم خاطر محترم آقایان را که تقاضای فوریت شده و یک شور بیشتر نداریم ولی یک ماه و نیم است تقریباً که این مسئله مطرح است و چیزی که تقاضای فوریت شده است البته یک خیر معجلی است و یک ماه و نیم تأخیرش صحیح نیست و از آقایان خواهش دارم که طوری بکنند که پیش از این بلائجه تأخیر نیفتد.

شروع بشود در بلائجه قانونی تجدید تریاک شد ماده دوم - محض جلوگیری از مضار استعمال شیره سوخته تریاک در تمام نقاط مملکت کلیه سوخته تریاک به مأمورین وزارت مالیه تسلیم میشود که ضبط نمایند و فقط بعنوان حق الزحمه برای هر مثقالی سه شاهی بکسانی که سوخته را به مأمورین مزبور تسلیم می نمایند داده می شود و هر گاه کسی از تسلیم سوخته امتناع نماید و یا مخفی بدارد سوخته او ضبط و با حضور همان شخص مکشف می شود تا نیام مأمورین مزبور در هر نقطه عده واسامی اشخاصی را که شیره استعمال می کنند باین مقدار شیره که در هر محل مصرف میشود معین نموده و از سوخته ضبط شده بقدر ضرورت نقاط مزبوره شیره تهیه کرده و از هر مثقالی سه عباسی بآن اشخاص می فروشند و در آخر سال آنچه باقی بماند با اطلاع وزارت مالیه تلف خواهند نمود.

رئیس - در این ماده مخالفتی نمی بینم پس باورقه رای خواهیم گرفت.

محمد هاشم میرزا - دوسه مرتبه که این لایحه در مجلس خوانده شد در این لایحه دو چیز بود یکیش چطور شد سوخته تریاک تنها نبود سوخته شیره تریاک هم بوده است چطور شده حذف شده یا فراموش شده است.

فهییم الملک - از ابتداء تا حال سوخته بود شیره نبود.

محمد هاشم میرزا - عرض میکنم که از خاطر آقای مخبر محترم رفته است آنوقتی که در این باب مذاکره شد و رجوع به کمیسیون شد و تمام سوختهها جزء این موضوع بود و همان مضاری که در سوخته تریاک منظور است بر سوخته شیره که از سوخته تریاک گرفته می شود همان مضار منظور است یعنی مضار بدنی و عقلی و هم منافع رفع مضار از اشخاص مبتلای بآن هر دو منظور است و سابقاً هم پیشنهاد شده است آنهم باید زیاد شود بمعینه بنده اگر هم حذف کردند باید زیاد کنند و اگر دایلی دارد آقای مخبر بفرمایند.

فهییم الملک - اولاً رض می کنم وقتی که سوخته گفتند شامل آنها می شود و ثانیاً این قانون اساساً برای منع و جلوگیری وضع شده است وقتی که شیره استعمال نشده و یک سوخته شیره پیدا نمی شود این سوخته هم شامل او میشود.

آقا سید حسن مدرس - آن چیزی را که مستند ببنده کردند دو نکته اش مخالف است یکی در باب مدت است و یکی از بابت آن اشخاص که این شیره را خریده اند و تجارت کرده اند متضرر خواهند شد باید برای آن ها هم تکلیفی معین شود.

دکتر علی خان - بنده فقط مخالفتی که دارم با این خبر و ماده است که می گوید مأمورین دولت اسامی اشخاصی که مبتلا هستند ثبت می کنند و برای آنها شیره تهیه میکنند که بآنها داد شود علاوه بر این که این خیلی اشکال خواهد داشت برای مأمورین وزارت مالیه و وزارت داخله چنانکه بنده در کمیسیون عرض کردم این ماده بکلی بی فایده است و علاوه بر این که عرض شد این ترتیب از برای این است که جلوگیری از استعمال شیره بشود و بنده در حضور علماء و از روی صحت ثابت کردم و ثابت شد که می تواند عوض شیره تریاک استعمال کنند در صورتی که نظر کمیسیون که نمایندگان این باشد که آن اشخاص نمیرند و اگر نظر نمایندگان حتماً این باشد که آن کیفی را که در شیره میبردند از تریاک ببرند این تریاک ببرد آنها خواهد خورد که یک قدری بیشتر باید تریاک بکشند تا این که آن کیف را که میبردند ببرند و هم باعث حفظ صحت آنهاست که نباید ببرند در این صورت بنده هیچ لازم نمیدانم که دولت شیره تهیه بکند برای اینکه آنها آن کیف را ببرند یک مقدار تریاک معین بکنند که در ازای شیره بآنها بدهند فقط برای آنکه نمیرند این نظر برای ما کافی است و همان طور که عرض کردم با کمال خوبی می توانند تریاک را استعمال کنند یا خوراکی بامی کشند و بهمان اندازه

هم جلوگیری از خودشان شود تا اینکه نمیرند حالا بسته است بنظر نمایندگان.

فهییم الملک

اما اینکه فرمودند تعیین اصامی عده اشخاص و تعیین مقدار مصرف شیره مشکلی است مشکل نخواهد بود که آن معین کرده که در هر نقطه چه قدر شیره استعمال می کنند آن برای کلیه خراسان معین شده که ماهی ده خروار شیره استعمال می شود و معین شده است که در چه نقاطی است و چه طور باید تهیه بشود پس برای آنها هیچ عیبی ندارد و اسباب زحمت و اشکال نخواهد شد این کار اداری است اما در قسمت ثانی فرمایشاتشان که فرمودند ثابت است این برای خود جناب عالی ثابت شده است ولی سایرین از فرمایشات شما قانع نشده بجهت اینکه نقطه نظریکه اساساً در استعمال شیره بود بواسطه بی بضاعتی مردم است بعضی اشخاص که عادت دارند با استعمال تریاک و تاثیر آنها کفایت نمیده که تریاک بکشند چون شیره ارزان تر است شیره می کشند بعد از اینکه عادی شدند بشیره آنوقت تبدیل از تریاک خیلی مشکل خواهد بود و خیلی صدمه دارد برای آنها زیرا که بجای نیم مثقال شیره که میکشند لابد خواهد شد که لافل دو مثقاله مثقال تریاک استعمال کنند پس از آنکه اطبائی که با حضور جناب عالی در کمیسیون مذاکره کردند که تریاک آن اثر را نخواهد کرد با وجود اینکه قیمت یک مثقال تریاک البته از یک مثقال شیره بیشتر است و در صورتی که عادی شده اند واضح است که این بیشتر ضرر باو خواهد رسید و این بیشتر اسباب فوت آنها خواهد شد و دارائی آنها اجازه نمیده که یک مبلغ کلی لافل پنج برابر آن بدهد تریاک بخزند و این برای آنها ممکن نیست این بود که لازم شد متدرجاً با نظارت دولت این مسئله از سر آنها بیفتد و بتدریج از بین برود و اما یک فرمایشی که آقا فرمودند یکی راجع به مدت بود ولی این چون شروع شده است از این جهت نمیشود مدت قرارداد و چون شروع شده است و الان دولت شیره را ضبط میکند و بتدریج بآن اشخاص می دهند این کار هست پس این یک چیز تازه ای نیست که دولت حالا بخواهد شروع بآن بکند این مسئله حالا آن نظر ثانوی را ملتفت نشدم راجع بکدام نقطه فرمودند ولی این را که از یک نقطه بنقاط دیگر حمل میکنند لکن ما آنرا بطور کلی گفتیم که مقدار سوخته را ضبط کنند و مقدار مصرف آنرا معین کنند و از سوخته ضبط شده بقدر آن مصرف شیره تهیه کنند این اعم از اینست که سوخته ساخته شده باشد یا نباشد عبارت شامل او میشود.

کاشف

عرض بنده همانست که عرض شده و کتباً پیشنهادی کرده ام.

رئیس

این پیشنهاد باین ترتیب صحیح نیست اگر نطقی می خواهید بکنید که موافق این ترتیب معمول اجازه می گیرید و نطق می کنید اگر پیشنهادی هم دارید که بفرستید اگر قابل توجه شد رجوع بشود بکمیسیون.

کاشف

عرض میکنم که پیشنهادی کردم و رفت بکمیسیون.

فهییم الملک

پیشنهادشان در هر صورت گویا راجع است بماده اول که رای داده شده است **محمد هاشم میرزا** - عرض می کنم بمرايض بنده آقای مغبّر محترم جوابی که دادند هیچ مرا قانع نکرد بجهت اینکه فرمودند این جا نوشته اند فقط سوخته تریاک و حال آنکه آن پیشنهادی که قابل توجه شد و راجع شد بکمیسیون دارای دو جزء بود یکی خود ماده بود که سوخته تریاک بود دیگر سوخته شیره تریاک بود و اینکه اینچون نوشته اند فقط سوخته تریاک است و مقصود شیره سوخته تریاک و شیره سوخته هر دو است اگر مقصود بنده را رد میکنند که دلیلی بیاورند که بنده را رد بکنند عبارتی بنویسند که کافی باشد و می فرمایند که عبارت وافی است و می رساند و شامل سوخته شیره هم هست و حال آنکه عبارت صریح از سوخته تریاک است و هیچ شامل آن نمیشود.

حاجی امام جمعه

اولا این جا گفته شد که در کمیسیون بنده هم بوده ام بلی بنده یک روزی رفتم در کمیسیون برای مذاکره این مسئله آقای مؤتمن الملک رئیس هم شرکت داشتند بعد بنا شد که یک روز دکترها در این خصوص مذاکره بکنند و بعد یک روز دیگری ما برویم آنجا و در جهات دیگر مذاکره بکنیم آن روز دیگر یکی که کمیسیون منعقد شده است بنده اطلاع ندادم اینست که در وقت تشکیل آن کمیسیون حاضر نبودم اما عرضی که در این مسئله دارم مکرر هم عرض کرده ام اینست که مقصود دولت باید همان یک چیز باشد و آن اتلاف این سم مهلک است یعنی یک طوری بکنند گرفته رفته این عبارت مشوم کلیه از این مملکت برداشته شود و آنهم با این ترتیبی که آنجا نوشته است ابتدا انجام پذیر نیست مکرر عرض کرده ام بر چیزی که دولت برای آن یک مالیاتی تراد داد آن را آزاد میکند و درست مردم بی ترس ولرز داخل آن می شوند و استعمال میکنند آن چه بنظر قاصر بنده در این باب می رسد اگر آقایان همراه باشند اگر مقصود این است که شیره کشی از این مملکت بر داشته شود تا یکسال تجارت این را آزاد بکنند برای آن که بعضی ها میگویند که تجارت اینرا خریدند و بآنها ضرر میرسد بعد از یکسال بکلی ضبط و ممنوع بکنند بعضی از آقایان دکترها اظهار می کردند که چون اشخاصی هستند که خیلی شدید مبتلای باین مسئله هستند و اگر ترک کنند شاید تلف شوند در جواب آنها هم عرض میکنم که این یک چیزی نیست که از اقصی بلاد بیاورند از تریاک بعمل می آید اگر کسی باشد که بتواند صبر بکند از شیره کشی و لابد شد بصرف این یعنی بدرجه برسد که اگر صرف نکند هلاک بشود آنوقت او میتواند شیره را تحصیل بکند بقدری که سد رمق و باقیای حیوة خودش را بکند و تلف نشود و آنکھی جهة اشکال در این مسئله جمع بین دو چیز بود یکی ضبط و یکی فروش یا باید ضبط و اتلاف شود یا بفروش برود یکی از این دو کار باید بشود و در این لایحه جمع بین این کار شده است.

بجهت

بنده مغالطه بآماده ولی دلا بلی دارم

که آقای امام فرمودند اگر اجازه بفرمایید عرض بکنم.

رئیس - عرض میکنم که آقای امام مخالف بودند و حضرت عالی هم موافق با ایشان هستند پس باید یک موافق نطق بکنند آنوقت جناب عالی نطق بکنید.

حاج آقا

این ماده چندین مرتبه به مجلس آمده و برگشته است به کمیسیون بنظر آن مغتلفی گاهی نظر در جهات شرعی اش مثل آقای دکتر علیخان و بعضی آقایان دیگر همچو عقیده شان بود که اگر این ممنوع باشد هم بدل دارد هم بهتر میتواند موفق به تحصیل شود و آقای حاجی امام جمعه و آقای مدرس هم از جهة شرعی اشکالی نداشتند ولی بعد از این چندین دفعه رفتن بکمیسیون تشریف آوردن آقای مدرس و گفتگو های زیاد تقریباً این ماده بطوری نوشته شده که هم جهات شرعی اش ملحوظ شد و این نظری که دولت در دفع این ماده مضره دارد تحصیل شده باشد خواهش میکنم از آقایانی که مذاکره میکنند از این جهت این دو نظر از اهم مجزا کنند اگر از جهت شرعی اش می فرمایند اشکالی دارد آنرا بیان کنند گمان میکنم که از جهت شرعی اش ابتدا اشکالی باقی نمانده باشد و از جهت آن انحصاری که تقریباً باین تمبیر گفته و نوشته شده است اما جهات طیبه اش آقای دکتر خودشان تشریف داشتند و چندین نفر از دکتر های دیگر بوده اند و مذاکره مفصلی در این خصوص شد این اولاً یک مطلب مسلمی نبود که شیره یک بدل مسلمی داشته باشد بطوری که می توان از شیره نقل تریاک کرد آن طوریکه مانظر داریم که تریاک ترک شیره شده باشد این مسلم نبود و خیلی اذکثر ها تصدیق کردند که تریاک نه تواند جای شیره را بگیرد و بعضی ها که معتقد هستند خوف تلف است که بجای شیره تریاک بکشند این مسئله مختلف فیها بود و بالاخره بعد از تحقیقات زیاد نباشد که باین ترتیب تدریجی جلو این کار و ماده مضره گرفته شود بطوریکه در کمیسیون هم دکترها هم آقای مدرس که تشریف داشتند این مطلب را گفتگو کردیم و تمام شد تصور میکنم که اگر باز اشکال تراضی بکنند و این ماده برگردد به کمیسیون هیچ فایده ندارد خوب است اگر آقایان نظرات دیگری دارند یک رأی قطعی گرفته شود و خلاص شویم گمان نمی کنم یک ذره در جهات شرعی اشکالی داشته باشد که هم بآن ترتیبی که نوشته شده اگر مالیت داشته باشد قیمتش داده شده و اگر نداشته باشد انحصار دولت شده و بآن کسانی که لازم دانسته داده شده است و آن ترتیبی هم که لازم بوده است داده شده است که این ماده مضره باقی نماند اینقدر دیگر محتاج به مذاکره نیست.

حاج شیخ الرئیس

بنده ناچار عرض کنم که در این موضوع بنده از دو جهت می توانم داخل شوم مگر آنکه از علم و ادیان بی اطلاع نیستم از ظلم ابدان هم و با کمال جدیت و اقلیت تصدیق می کنم برای آن نماینده محترم و آن دکتریکه وکیل

مجلس شورای ملی است که آن خباز را نکند که شیره تریاک عوض دارد واضح تر بگویم که بنده سی سال در مشهد مقدس افتخار داشتم و سکنی داشتم مرکز شیره کشی و تریاک کشی آنجاست جمعاً را دیدم که از شیره منتقل کردند آن عادت مشهوره مذمومه را بکشیدن تریاک یعنی ترک افسد را بفاسد کردند اگر نکشیدند که قافیه است عرض می کنم بدل شیره و تریاک نکشیدن تریاک است بلکه خوردن کفیاک است اینها یعنی بطور تصدیق بکنیم که محققاً میتوان شیره را تبدیل کرد بتریاک و محققاً هیچ صاحب وجدانی این تصدیق را نمی کند که یک دولت قوی شوکت را متهم کند باینکه شیره می سازد و بکسانی که این عادت خبیثه را دارند بآنها شیره می فرودد این هم بعینه مثل این است که عادت کرده اند به الکلیات آنها را هم می توانیم بگوئیم این تحویز مسکرات و اشاعه منکرات پس دولت آنها را هم یک طوری انحصار و تصدیق بکنند این هیچ ترتیب صحیحی نیست و تجویز منکرات است یعنی این را کشیدن یعنی ساختن دولت و فروختن می فرمایند حالا مشغولند این یک مشغولیت نامشروعی است که بنا گذاشته است مامجبور نیستیم که بغیر مجوز قانونی او را تجویز کنیم تا یک سرمشق قانونی ندانیم ابتدا بنده شأن دولت یعنی صلاح مملکت را در این ماده نمی دانم.

فهییم الملک

آن روزی که این مسئله در کمیسیون مطرح بود چند نفر از دکترهای مجلس بودند فقط یک نفر آقای دکتر سرفیس مخالف بودند ولی بنده عقیده آقای دکتر امیرخان را در این مورد ترجیح میدهم شیره را حوضشان در این مورد امتحان کردند و خواستند یک شخصی از شیره کشیدن منتقل به تریاک کنند و آن شخص بعد از یک مدتی تریاک کشیدن فوت شد این دلیل گویا خیلی کافی باشد از برای اینکه آقای دکتر علیخان میفرمایند راما اینکه میفرمایند اگر این کار را بکنید اشاعه این می شود تا حالا مکرر گفته شد مگر تا بحال یک وسیله ممانعت می شده است که حالا اسباب اشاعه آن فراهم بیاید امروز در کمال آزادی هست بنده نمیدانم با اینکه حالا در کمال آزادی هست مصرفش را بحث کنیم قیمتش را بالاتر ببریم یا یک مقداری قیمتش را مأمورین دولت بالا ببرند این دلایل را بگوئیم اسباب اشاعه می شود و آزاد بودن و تجارت کردنش اسباب اشاعه نمی شود این خیلی چیز غریبی بنظر می آید در حال ما منظور که آقای حاجی آقا فرمودند که این ماده که بر کشت بکمیسیون بری همسان مسئله ترتیب شرعی بود آنرا در یک جلسه با آقای امام مذاکره کردیم ختم نشد بعد با آقای مدرس مذاکره کردیم و آن رئیس تعدید تریاک حاضر و توضیحاتی که داشتند در این ماده داده و ایشان هم همراه شده اند و بنده گمان میکنم مذاکراتی نداشته باشد و امروز یک مرتبه رأی بدهند بدون مذاکره یا رد میشود یا قبول می شود و یک مدتی باز برای این کار صرف نشود.

آقا سید حسن مدرس

فرمایشی را که آقای حاجی آقا کردند فی الجمله تصدیق دارم الا اینکه مجلس شورای ملی است که آن خباز را نکند که شیره تریاک عوض دارد واضح تر بگویم که بنده سی سال در مشهد مقدس افتخار داشتم و سکنی داشتم مرکز شیره کشی و تریاک کشی آنجاست جمعاً را دیدم که از شیره منتقل کردند آن عادت مشهوره مذمومه را بکشیدن تریاک یعنی ترک افسد را بفاسد کردند اگر نکشیدند که قافیه است عرض می کنم بدل شیره و تریاک نکشیدن تریاک است بلکه خوردن کفیاک است اینها یعنی بطور تصدیق بکنیم که محققاً میتوان شیره را تبدیل کرد بتریاک و محققاً هیچ صاحب وجدانی این تصدیق را نمی کند که یک دولت قوی شوکت را متهم کند باینکه شیره می سازد و بکسانی که این عادت خبیثه را دارند بآنها شیره می فرودد این هم بعینه مثل این است که عادت کرده اند به الکلیات آنها را هم می توانیم بگوئیم این تحویز مسکرات و اشاعه منکرات پس دولت آنها را هم یک طوری انحصار و تصدیق بکنند این هیچ ترتیب صحیحی نیست و تجویز منکرات است یعنی این را کشیدن یعنی ساختن دولت و فروختن می فرمایند حالا مشغولند این یک مشغولیت نامشروعی است که بنا گذاشته است مامجبور نیستیم که بغیر مجوز قانونی او را تجویز کنیم تا یک سرمشق قانونی ندانیم ابتدا بنده شأن دولت یعنی صلاح مملکت را در این ماده نمی دانم.

چون منتسب به بنده فرمودند عرض میکنم که یک کله که از جای خود برداشته شود و بجای دیگر گذاشته شود مطلبش فرق میکند شوال و جواب بنده را فرمودند بنده هم عرض کردم ولیکن کجانبندم بعد از وقت معین و این وقت معین مشکلات را رفع میکنند و از جمله اش این است که ضرری متجاوز وارد نباید از جمله اش این است که مقدمه شود از برای جلوگیری و کسی تلف نشود و در این ماده که فرمودند این وقت معین را اسقاط کرده و اگر این طور نسبت به بنده میدهند ابتدا اینطور تصویب کرده ام چون استنادش را به مجلس شورای ملی میدهند بدون این جمله به هیچ طور این مطلب صحیح نیست.

رئیس - بنده مذاکرات را کافی میدانم اگر مانعی هست در باب عدم ختم مذاکرات رأی می گیریم.

دکتر امیرخان

اینجا آقای مغبّر فرمودند که بنده رأیم بوده که گویا شیره سوخته را نمی توان بتریاک تبدیل کرد تجربیات طبیب خیلی مشکل است در یک شخص معین که تجربه در او شد و موقت نشد بنده نمی توانم عرض کنم که حتماً نمیتوان این را قبول کرد که شیره را می توان به تریاک تبدیل کرد اینست که در این رأیم عمومیت نمی دهم و اقرار می کنم که هنوز تجربیات صحیحی نتوانسته ام بکنم که صریحاً عرض بکنم اما در مذاکره که می شود عقیده بنده اینست برای اینکه سوخته یا شیره بکلی ترک شود در ایران بعد از چند سال خواهد شد یعنی آن وقتیکه بکلی تریاک راما بتوانیم از این مملکت ترک بدهیم اما وقتی اساس هست یعنی تریاک در مملکت هست اصل او هست همیشه سوخته و شیره خواهد بود یک ملاحظه که هست ملاحظه حیات اشخاص مبتلا است که عادت دارند بتریاک و شیره بنده شخصاً نمی توانم در این باب رأی بدهم مگر آنکه صرف نظر بکنیم از حیث اشخاص که عادت دارند این ترتیبی که در کمیسیون نوشته شده است خیلی خوب است اولاً اینکه اصامی اشخاص را می نویسند این خودش یک علتی میشود که این را ترک بکنند که یک کسی برود بگوید که من شیره کش هستم و این یک اسبابی خواهد شد که رفته رفته خود آنها ترک خواهند کرد ولی عقیده بنده در ترک بکلی ترک شود این شیره سوخته این نمیشود مگر اینکه بکلی تریاک ترک بشود.

رئیس

بنده گمان می کنم که مذاکرات در این باب کافی است برای اینکه دوسه مرتبه است که در این باب مذاکره شده حالا رأی می گیریم به بینیم مذاکرات کافی است یا کافی نیست آقایانی که موافقت با اینک مذاکرات کافی است قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس

با کثرت چهل نفر تصویب شد که مذاکرات کافی است حالا دو مطلب هست یکی ارجاع بکمیسیون می شود و یکی هم رأی می گیریم بخود ماده کسی از بابت ارجاع بکمیسیون پیشنهادی دارد.

رئیس

بنده رأی می دهم که کمیسیون در این ماده دو مرتبه ارجاع بکمیسیون رد شد حالا رأی میگیریم بخود ماده باورده آقایانی که موافق هستند با رابورت کمیسیون بطوری که در اینچون نوشته شده است وره سفید و آقایانی که مخالف هستند وره آبی خواهند انداخت.

رئیس

ارجاع بکمیسیون در باب ارجاع به کمیسیون چون حق مقدم دارد آقایانیکه موافق هستند که این ماده دوم برگردد بکمیسیون قیام نمایند (اغلب قیام نکردند)

رئیس

ارجاع بکمیسیون در باب ارجاع به کمیسیون رد شد حالا رأی میگیریم بخود ماده باورده آقایانی که موافق هستند با رابورت کمیسیون بطوری که در اینچون نوشته شده است وره سفید و آقایانی که مخالف هستند وره آبی خواهند انداخت.

معاذ الملک

عده حاضر (۷۶) وره سفید علامت قبول (۴۸) وره آبی علامت رد (۱) امتناع (۱۷)

اشخاصی که تصویب کرده اند از قرار مفصله ذیل است.

آقا شیخ ابراهیم • دهغوارقانی • صدر الملک • آقا سید محمد رضا • حاجی دکتر رضا خان • دکتر امیرخان • حاجی شیخ علی خراسانی • ارباب کبکسرو ابوالقاسم میرزا • آقا میرزا احمد قزوینی • آقا سید حلیل • دکتر حیدر میرزا • مشیر حضور • منتصر السلطان • سردار اسعد • معز الملک • حاجی آقا شیبانی • آقا شیخ علی شیرازی • مرتضی قلی خان بختیاری • دهغدا • حاجی عز الملک • افتخار الواعظین • معین الرعایا • حاجی سید ابراهیم نجم آبادی • آقا شیخ قلامحسین • نیر السلطان سلیمان میرزا • معاذ الملک • آقا میرزا ابراهیم خان • فهییم الملک • آقا سید حسین اردبیلی ضیاء الممالک • کسانی که رد کرده اند.

آقا میرزا رضا خان نائینی • آقا سید حسن مدرس • حاج شیخ الرئیس • هشتروندی • حاجی وکیل الرعایا • دکتر علی خان • بهجت • حاج محمد کریم خان • حاجی شیخ اسدالله • آقا میرزا مرتضی قلیخان • حاجی امام جمعه •

رئیس - با کثرت ۴۸ رأی ماده دوم تعدید تریاک در کمیسیون قوانین مالیه نوشته بود

تصویب شد - این حا لازم می دانم عرض کنم پیشنهادهای آقای کاشف کرده بودند بنده چنین پیشنهادهای را نمی توانم مطرح قرار بدهم بجهت این که راجع بماده اول است و بآن ماده رأی گرفته شده است .

رئیس الوزراء - این عریضه شخص خودم است عرض کردم و بعد پرو گرام وزراء را عرض می کنم و معرفی میشوند لایحه مزبوره را بقرار ذیل قرائت کردند .

خاطر نمایندگان محترم را بمذاکرات بعضی مطالب مهم جلب نموده اولاً از این حیث که در خیرخواهی ملت و مملکت و افتتاح مجلس شورای ملی بقدر قوه خدمتی ازبنده بتقدیم رسیده یا رسیده و هیچ اظهار نمی کنم چون مقصودم یاد آوری پاره مسائل مهمه است مذاکرات خود را مخصوص و منحصر به پیش آمدهای زمان بعد از افتتاح مجلس داشته عرض می کنم نمایندگان محترم هم شاهد و مستحضرند که این بنده بعضی افتتاح مجلس مقدس استماعی جدی خود را تقدیم و معافی خود را بر مداخله در امور دولتی با کمال اصرار و الحاح درخواست نمودم چون رحمت ناصی بنده اینعامت هنوز قابل استفاده عرض می فرمودند درخواست بنده را رد و تصمیم بخدمت را مصراً تکلیف فرمودند بنده هم که اجابت امر ملت را در حال از فریاض می شمارم تمیل نموده تا اندازه که با مشکلات موقع امکان مقاومت بود مساعی خود را در پیشرفت مصالح مملکت مصروف داشتم تا وقتی که بعد از رات رافوق طاعت و تحمل یافته تصدی خدمت را با مواج آوردن از اسباب چینی هائی که همه می دانید و نیخواهم تشریح کنم مخالفت مصلحت مملکت دیده با فصدی که از اول بکناره جونی داشتم از تصدی امور دولتی مستعفی شدم با رجوع رحمت خود را در مقابل منظور و مقصودی فرار نداده بودم محض خیرخواهی و اینکه تصور تصور شود در عداد نمایندگان قبول خدمت ملت نمودم امروز هم که مجدداً اظهار اعتماد اکثریت و امر و تکلیف والا حضرت اقدس آقای نایب السلطنه دامت عظمه بنده را بقبول خدمت دولت مصمم و مکلف داشته از حسن ظنی که فرموده اند عرض تشکر می نمایم ولی چون مجدورات اولیه را امروز نیز شدیدتر و قوی تر مشاهده میکنم مخالف دیانت و انصاف می دانم مشکلات و مخاطراتی که البته مانع تقدیم وظیفه خواهد بود باستحضار خیرخواهان ملت نرسانیده و برای رفع مفاسد مملکت چاره جویی و کسب تکلیف می نمایم .

اولاً قبل از شروع بمطلب لازم می دانم خودم بشخصه این نکته را اعتراف کنم که بنده هیچوقت داعیه قانون دانی نداشته و ندارم ولی اقرار باین نقص البته بنده را از عرض چاره جویی معایب حس مملکت معذور نخواهد داشت زیرا که درک حسن و فتح محسوسات امر طبیعی بر هر کس ممکن و معقول است چنان که در تمام مجالس ملی عالم نیز هیچوقت قانون دانی شرط وکالت نبوده ممالک هر یک از نمایندگان ملت امور و موظف باظهار عقاید خود راجع بمصالح مملکتی و حفظ آن هستند بنده

هم هر چه اظهار کنم راجع بشجریات و محسوسات و از همین قبیل است چنانکه عرض شد رجوع بتاریخ بعد از افتتاح پارلمان که بکنیم میتوان از انعام محترم ملت سؤال کرد که آیا در مسلمات اختلال اوضاع مملکتی و عدم پیشرفت مقاصد دولت و مصالح ملت برای احدی شبهه باقی هست یا خیر در صورت عدم تردید بجهت و دلایل آن چیست به نظر بنده که همیشه از نقطه محسوسات در امور ملاحظه می کنم عیب عمده و علت اصلی از این راه است که منی و مفهوم دولت در همه جا عبارت از اختیار و قدرت است و در مملکت ما وزرای مشروطه تاکنون این معنی را فاقد بوده اند و هر گونه قدرتی که در جمع آوری زمام امور مملکت برای دولت متصور و معمول است تاکنون از آنها مسلوب بوده تعدم آمنت و بجهت آسایش ملت و دفع وسد اینهمه ظهورات غیر مترقب را که فوق العاده اسباب یأس و تنفر اهالی و انزجار قلوب را از وضع حاضر فراهم داشته هیچگونه وسیله بدست دولت موجود نیست جهت آتیم گویا بالانحصار این است که چون حدود قوه مجریه از روی قوانین معین نشده قهراً قوه مقننه در جزئیات امور داخل شده باین واسطه اختیاری برای قوه مجریه باقی نمانده و اوضاع کنونی پیش آمده است از یک طرف امنیت مملکت بنقطه منتهی شده است که در پایتخت دولت روز روشن علناً آدم کشی می کنند و چون هیچگونه مانع دفاعی در مقابل موجود نیست و هیچیک از افراد ملت خاصه متصدیان امور دولت از حیوة یومیه خود مأمون و مطمئن نیستند سوء اثرات آنها در ولایات همین است که تشرکات واصله امروزه با اطلاع اولیاء امور می رسانند و حاجت بمرس و اظهار بنده نیست که انکساکات این آثار کار مملکتی را بکجا خانه خواهد داد بی نظمی های ولایات نیز مشاهده میشود باین اعلمت است که اغلب نقاط مهم مملکتی مدتها بی حکم و بلا تکلیف مانده یا در عرض سال چندین حکومت عوض میشود و در جاهائی نیز که حکم صوری وجود داشته کسی را بحکومت اعتنائی نبوده دولت راهم امکان ایصال قوه متصور نبوده است هر یک از نمایندگان وزارت خانهها در دایره دولتی نیز که خود را شاخص و مستقل فرض کرده در کلیات و جزئیات وظایف حکومتی دخالت و اغلال داشته اند و باین جهات قهراً ولایات بی نظم امنیت عمومی متزلزل و عایدات دولت سوخت و لا وصول شده است نظام ادارات نیز طوری بواسطه خدمت یارتهائی که داخل دوایر شده اند از هم گسسته که هیچ مادونی مطیع مانع خود نیست هیچ امری مطابق اراده دولت و صلاح ملت جاری نشود و هیچ مادونی مستخدمی وظایف و حدود او را نمی توان نشان داد زیرا بعضی اظهار مقاله در جرایم درج یا بواسطی متشبه خواهد بود که اسباب اختلال نظام اداره به مراتب بیشتر و قوی تر از اول فراهم خواهد آمد در وزارت جنگ هم چون رشته تشکیلات قدیمی قشون از هم گسیخته و تشکیلات قوه جدید هم که اینهمه گفتگوها در آن بوده نتیجه نداده است در عرض تنظیمات قشونی و تهیه اردوهای سیار و تدارک وسایل تأمینات مملکت بتنظیمات اطفاها و از یاد داده میز و صندوقی و تشکیلات

روی اوراق قناعت شده است و ضم مالیه نیز که فرع تنظیمات مملکتی است بواسطه فقدان قوا معلوم الحال است غالباً چیزی وصول نمی شود یا بالفرض هم وصول شود معلوم نیست بجهت ترتیب گرفته میشود بجهت مصرف میرسد از روی کدام بودجه مصوبه معامله و بالاخره در کجا فرق و نابود می شود وضع عدلیه هم واضح است که چه در مرکز چه در ولایات امیدواری و توجه اهالی را نسبت باین عمل و داد تاچه اندازه جلب کرده و انصافاً کمتر از ایجاد ادارات نمک اثر نداشته و هر دو برای آزرده گوی خاطرها وسایل کافی بوده و از نتیجه که منظور بوده قطعاً نخلف نخواهد داشت از موجبات امیدواری چیزی که نگفته باقی است ترتیب بعضی جرایم و مطبوعات است که باینکه وظیفه جرایم در ممالک مشروطه دعوت باتفاق و راهنمایی و مساعدت در مشکلات و حفظ رعایت روابط و مناسبات و تعظیم و توقیر دولت مشروطه و انواع محسنتات و فواید دیگر است در اینجا بدبختانه و با کمال افسوس دیده می شود که از نعمت بزرگ بلاعوض آزادی قلم حسن استعمال و قدرشناسی کامل بعمل نیامده از لغزش قلم غالباً اثرات غیر منتظره بظهور رسیده و نایب بالعکس مشهود افتاده است البته نخواهد فرمود نه موافق قانون انتظامات چرا جلو گیری نمی شود اولاً این قانون برای جلو گیری این مصرات کافی هست یا نیست بنده نمیدانم ولی اگر عرض از قانون حصول نتیجه است آنچه در این مدت بنده دیده و می بینم این است که تاکنون نتیجه آران حاصل نشده ذنباً بر فرض کما یات باید دید که رواج بازار آدم کشی و قتالی فرصت و اجازت بوزیر مطبوعات یا سجا کم فضائی می دهد روزنامه مضری را توقیف یا نویسنده آنرا جلب و مجا که نماید یا خیر ؟

در کابینه سابق که بنده بودم چندین دفعه اجرای قانون مطبوعات از وزیر علوم خواسته شد بواسطه همین مجدورات اعتدال کرده تکلیف را بجا که عدلیه معول داشت چنانکه وزیر عدلیه سابق حاضر و سؤال و تحقیق آسان است بدمی - العموم اظهار شد او نیز با کمال وحشت تعاضی و راجع بمحکمه قضائیه کرد و قطع نظر از اینکه بحال معاکم نیز در این مملکت معلوم است ممالک اگر هم فرض صلاحیتی در محکمه میشد از ترس قتل و تهدید قدرت احضار و محاکمه را موقتیت حاصل نمود گذشته از اینها از بدیهیات اولیه است مادامیکه تکلیف بیم و امیدو یسادهش و جزا در مملکتی موجود نباشد انتظار اصلاح مفاسد نیز از مبتعات خواهد بود البته ابتداء ملت تصدیق خواهند فرمود که این دور کن در کین سیاست و مملکت داری از ابتدای دوره جدید تا امروز در مملکت ما متروک مانده قانوناً هیچ خادمی بیادش و هیچ چائی و قائلی بقصاص رسیده حتی نسبت بیازمانه گان اشخاص نیز که در راه آزادی مشروطیت حیوة خود را نثار کرده اند در این مدت توجه و نوازش شده است . باین حال بنده مجدداً حاضر خدمت و فداکاری شده ام ولی میخواهم بدانم که با کدام قوه و اختیار اصلاح این مضرات و مشکلات و تعهد وظایف خدمت مقدور و میسر خواهد بود یا بصراحه در عالم خیرخواهی عرض میکنم که اگر اندکی نبرد این حال غفلت خود بانی باشیم شاید فرصت بسیار گرانبهائی را که بدست آمده و حقیقه قدر آن خیلی محترم و معتقد است از دست داده دچار ندامت بزرگ جبران ناپذیری بشویم پس اگر حقیقه مقصود خدمت بمصالح مملکت است جز اینکه در تمام معروضات فوق اقصی توجه و مساعدت از از طرف مجلس مقدس مبذول و تاملدنی که رفیع این معایب و محظورات ممکن است اختیارات لازم در تنظیمات مملکتی بمتصدیان امور داده شود چاره دیگری بنظر نمی رسد بنده پروگرام خود را نوشته تقدیم داشته ام البته ملاحظه و حسن مساعدت خواهد شد و در اینکه بدون همراهی و بدون قدرت و اختیار تعهد خدمت محال است تردیدی نیست ولی البته متشکر میشوم . مجلس مقدس با زودت و توجه مخصوصی مبذول داشته اختیارات لازم را بهر کس که از عدم سوء استعمال آن ایمن و مطمئن هستند و واقعاً اعتماد قلبی بخیرخواهی او دارند و اگذار فرمایند که لاقابل فرصت بسیار معتقدم و از خیر خواهان ملت و مملکت بقدرندانی و غفلت خدا نخواسته فوت نشود اینموقع را معتقدم شرمندانه تنها از مجلس مقدس بلکه از تمام قوای ملت حتی از عالم مطبوعات و غیر آن نیز در مقام وطن پرستی درخواست مساعدت کرده مستعدیم جزئیات امور را نقطه نظر قرار نداده توجهات اصلی خود را بمصالح کلیه معطوف داشته بهر اندازه میسر و مقدور است همگی مساعدت و موافقت فرمایند که انشاء الله امور داخلی نظم و ترتیب یافته مشکلات همه مرتقم و آمال ملت در اعلام بهبودی و استقرار انتظامات حاصل گردد و چون ابتداء اقرار کردم که قانون نمیدانم و از این بیانات و اظهارات هیچ منظوری و مقصودی جز خیرخواهی و خدمت ندارم مخصوصاً از آقایان مطمئین قانون نیز در موقتیت خدمت استمات میکنم یقین است تمام زحماتی که اشخاص مطلم تحصیل کرده بر خود روا داشته اند برای خدمت نوع و تأیید و مساعدت بثل امروز مملکت بوده نهایت بضاعت و استطاعت بنده همین است که از جان و دل حاضر خدمت سوم و شده ام از ایشانهم التماس و تمنا دارم معاضدت و همراهی بفرمایند همگی که انبشای همین وطنیم امروز باین مهر و موافقت قلبی و معنوی بملت و مملکت و دولت خود خدمت کنیم و بتأییدات الهی موفقتیت حاصل نمایم محمدرولی .

رئیس الوزراء آقای محترم السلطنه بفرمایند

پروگرام و زراعتا قرائت بفرمایند .

آقای علاء السلطنه وزیر فواید عامه و معارف - آقای مستشار الدوله وزیر داخله - آقای ممتاز الدوله وزیر مالیه - آقای معاون الدوله وزیر تجارت بانضمام پست و تلگراف - آقای مشیر الدوله وزیر عدلیه - آقای حاج محترم السلطنه که خودشان سوابق دارند - بنده هم وزیر جنگ موقتی هستم .

(آقای وزیر امور خارجه پروگرام مزبور را بر ترتیب ذیل قرائت نمودند)

ملاحظه اوضاع امروزه مملکت بخوبی مدلل می دارد که تا در سبک اداره دولت تغییر واضحی داده نشود و حسن جریان امور بطور کامل منظور نظر کارکنان دولت نباشد از حیث امور مملکتی بیچ نوع موفقتیتی نایل نمی توان شد شرط اهم حصول این مقصود حفظ قدرت لازمه است که ملت برای تأمین مصالح خود بهیئت دولت میسپارد ، از آنجائی

که این قدرت تاکنون بطور کافی اعمال نشده است فتوری بانتظام امور راه یافته که آن بان در ترتیب و آتیه مملکت را نهادیم می نماید در عمل و اسباب این حال تا گوار که تعمق شود برای جلو گیری آن از اتخاذ وسایل چهار گانه ذیل ناگزیر خواهیم بود .

- ۱ - رفع مولود فساد و ترور ریس و معنی دفع مواد مخالف مشروطیت و مغل آسایش بلاد و اهالی و مانع حسن جریان امور دولت این بالای مملکت و ایران کن امروز سلامت مملکت را بمخاطره انداخته و همان آزادی پر قیمت را که باین همه صدمات بدست آمده بشدت متزلزل ساخته است چون بالفعل قوانین لازمه وضع نشده و مسلم است باقوانینی که هر کس در خیال تصور می کند نمی توان دولت را اداره نمود . و نظر باینکه سلامت مملکت اول اساس تمام قوانین است لهذا هیئت دولت بامسئولیت فوق العاده که در مقابل خدا و خلق برعهده دارد برای رفع مواد مزبوره بای نحو اختیار تام می خواهد .
- ۲ - اعمال مجازات در موارد جنحه و جنایات و تقصیرات .
- ۳ - تأمین انتظامات اداره و حفظ اصول اطاعت در میان طبقات مأمورین و اجزای ادارات دولت خصوصاً در نظام بوسیله مجازات اداره .
- ۴ - اجرای قانون مطبوعات آزادی جرایم از اصول اولیه مشروطه است لکن بعضی از جرایم تاکنون بسوء استعمال این نعمت غالباً مصلحت مملکتی و مقتضیات وقت را اغلال و حیثیت دولت را در داخل و خارج تضییع کرده اند و وزیر عصر بملت محظور است بیکه در موارد ارجاع بجا کم عدلیه تمام تصادم می کردند در اجرای قانون مطبوعات متوقف بوده اند علیهذا برای کابینه اختیاری لازم است که با اصلاح معاکم عدلیه هر گاه جرایم از حدود قانونی تجاوز کردند وزارت معارف قانون مطبوعات را بجا کم اداره مجری دارد در صورتی که نمایندگان محترم با مقدمه فونالد که موقتاً کامله داشته باشند پروگرام ذیل بمجلس شورای ملی پیشنهاد می شود و چون باخطراتی که وطن عزیز را تهدید می کنند فقط بعض فداکاری حاضر خدمت شده و کار مملکت را مهمتر از آن می دانم که بدفع الوقت و مسامحه بگذرد لهذا هر آنکه تصویب مجلس نسبت به هیئت وزراء منظور نشود اشغال مسند وزارت را خیانت دانسته و استعفاى خود را تقدیم خواهم کرد .

(پروگرام)

- ۱ - اتخاذ وسایل لازم برای تکمیل امنیت .
- ۲ - تشکیل اردوهای سیار و ساخلو در نقاط لازمه مطابق لایحه و بودجه که بمجلس پیشنهاد شده است .
- ۳ - حفظ و تشدید روابط حسنه با دول متجا به .
- ۴ - تعقیب استقراضی که کابینه سابق بمجلس پیشنهاد کرده و از تصویب کمیسیون قوانین مالیه گذشته است .
- ۵ - پیشنهاد بقیه بودجه کل .
- ۶ - شروع به اصلاحات مالیه با مستخدمین خارجه .
- ۷ - تجدید نظر در مالیات ملک محض رفع معایب

عرض میکنم که اگر اندکی نبرد این حال غفلت خود بانی باشیم شاید فرصت بسیار گرانبهائی را که بدست آمده و حقیقه قدر آن خیلی محترم و معتقد است از دست داده دچار ندامت بزرگ جبران ناپذیری بشویم پس اگر حقیقه مقصود خدمت بمصالح مملکت است جز اینکه در تمام معروضات فوق اقصی توجه و مساعدت از از طرف مجلس مقدس مبذول و تاملدنی که رفیع این معایب و محظورات ممکن است اختیارات لازم در تنظیمات مملکتی بمتصدیان امور داده شود چاره دیگری بنظر نمی رسد بنده پروگرام خود را نوشته تقدیم داشته ام البته ملاحظه و حسن مساعدت بثل امروز مملکت بوده نهایت بضاعت و استطاعت بنده همین است که از جان و دل حاضر خدمت سوم و شده ام از ایشانهم التماس و تمنا دارم معاضدت و همراهی بفرمایند همگی که انبشای همین وطنیم امروز باین مهر و موافقت قلبی و معنوی بملت و مملکت و دولت خود خدمت کنیم و بتأییدات الهی موفقتیت حاصل نمایم محمدرولی .

رئیس الوزراء آقای محترم السلطنه بفرمایند

پروگرام و زراعتا قرائت بفرمایند .

آقای علاء السلطنه وزیر فواید عامه و معارف - آقای مستشار الدوله وزیر داخله - آقای ممتاز الدوله وزیر مالیه - آقای معاون الدوله وزیر تجارت بانضمام پست و تلگراف - آقای مشیر الدوله وزیر عدلیه - آقای حاج محترم السلطنه که خودشان سوابق دارند - بنده هم وزیر جنگ موقتی هستم .

(آقای وزیر امور خارجه پروگرام مزبور را بر ترتیب ذیل قرائت نمودند)

ملاحظه اوضاع امروزه مملکت بخوبی مدلل می دارد که تا در سبک اداره دولت تغییر واضحی داده نشود و حسن جریان امور بطور کامل منظور نظر کارکنان دولت نباشد از حیث امور مملکتی بیچ نوع موفقتیتی نایل نمی توان شد شرط اهم حصول این مقصود حفظ قدرت لازمه است که ملت برای تأمین مصالح خود بهیئت دولت میسپارد ، از آنجائی

و مشکلاتی که از این مالیات بردولت و اهالی حاصل شده است .

- ۸ - تشکیل هیئت مخصوصه برای تدارک لوابیح قوانین موقتی در مواردیکه هنوز وضع قانون نشده و مجال انتظار گذشتن قوانین از مجرای خود نیست لوابیح مزبوره فقط بتصویب کمیسیون مجلس شورای ملی و هیئت وزراء و امضای مقام منبع نیابت سلطنت عظمی خواهد رسید .
- بقای این هیئت تا وقتی است که شورای دولت دایر بشود .
- ۹ - اصلاح عدلیه با تدارک ترتیبات مقدماتی که لوابیح آنرا وزیر عدلیه موافق ماده ۸ این پروگرام بکمیسیون عدلیه پیشنهاد خواهند کرد .
- ۱۰ - اصلاح مدارس ابتدائی و متوسطه موجوده حتی المقدور اجرای پروگرام متحد در کلیه مدارس تأسیس مدرسه دارالمعلمین در تهران مطابق پیشنهادهای که خواهد شد
- ۱۱ - توجه بامر تجارت گذراندن قانون شرکت ها پیشنهاد لایحه قانون اطفاهای تجارتنی .
- ۱۲ - پیشنهاد اصلاح قانون بلدییه (محمدرولی)

وزیر داخله - در چنین موقع مشکلی قبول این مأموریت از قبیل حوادثی است که بر بنده و رفقای بنده وارد می شود در دیدیرائی این صحنه وقتی که با سیلاب و مشکلات و موانع و مقتضیات تعمق شود انصاف خواهد داد که فداکاری هفت نفر هم قدر هم زیاد باشد بتهائی (نهایت تجراهد درد له این مشکلات از پیش برداشته شود البته لازم است از روی یک چپیتی فوق العاده عموم ملت مادام که سلب اضیمیان از این ذبینه نفرموده اند با اقدامات آنها همراهی داشته باشند برای آنکه هیئت مجلس و کابینه با هم باشند باید از بلدییه اطلاع داشته باشند تا کبوت می توان گفت که باین مصلحت عمده که اساس حکومت ملی است بطور کلی رعایت نشده است پس شده است که قانون در طرفی مانده است و مصلحت مملکتی در طرفی گاهی مجلس شورای ملی بتهائی کار کرده است و افکار ملت و احتیاجات مملکت در جاده دیگر کار کرده است که کابینه غالباً تصور کرده است که با کتبان پیاز مشکلات موفق نتوانند که رفع اختلافات نمایند نتیجه این شده است که مقتضیات مملکت و احتیاجات ملت قوانین موضوعه خود ملت و مجلس و کابینه از هم دور افتاده اند و حال آنکه در زیر پرده خفا اگر دو مصلحت خوابیده باشد دو هزار تهمت و ناروا بیدار شده است و مساعی و اعمال در تلاطم اراض مستهلک مانده است بنده باحالت حالیه ابدأ طرفدار کتبان و پرده پوشی نیستم و یقین دارم که رفقای بنده هم در این عقیده با بنده شریکند از که می خواهم مطلبی را مخفی بداریم گویا بر احدی پوشیده نباشد که تمامی خفایای امور ما بر آنها مشهود است سهل است با ذره بین های بسیار قوی به اتمام معایب ما همیشه توجه میکنند و می نگرند و نتایجی که از آن باید تولید بشود می بینیم اگر از خودی می خواهیم مخفی بداریم خودی که ملت باشد صاحب اختیار مملکت است این خانه مشترک است

که اگر مرمت نشود خدای نخواستہ بر سر همه خراب خواهد شد مال همه است باید صاحب خانه معایب را بداند و چاره کارکنان او می اندیشدند و باید بکار ببرند او هم اطلاع داشته باشد واقعا می توان گفت که کوس بدبختی ما را در افطار جهان زده اند دیگر اگر ما واقعا بغواهییم در خانه خودمان بنشینیم کور کورانہ و بغواهییم معایب خورد را بیوشانیم کویا خودمان را اغفال کرده ایم برای حصول این مقصود در یک جلسه دیگر احوال و اوضاع حاضر مملکت را کاملا باطلاع نمایند کان محترم خواهیم رسانید تا همگی بدانند که وضع چه چیز است و مخاطراتی که مملکت را احاطه کرده است کدامست و تأمل فرمائید که آیا وقت آن رسیده است و اگر وقت آن رسیده است که همان کار را بکنید و بکنیم که در چنین موارد مشکه در تمام دنیا کرده اند و آن اینست که در تمام ممالک یکسانی که اعتماد دارند اقتدراتی داده اند که آنها بتوانند با اطمینان خاطر باصلاحات لازمه موفق شوند و آن اندک فرصتی که باقی است آنرا کاملا صرف مرمت خرابیها بکنید وقتی که ملت و مجلس شورای ملی در این عقیده با کابینه اتفاق داشته باشند فعلا نه فولا آنوقت فی الحقیقه می رسیم بان شاهراهی که سرمایه فلاح و صلاحست در تمام روی زمین و آن نقطه را که مدتی است بی آن میگردیم که ایجاد باشد بدست می آوریم.

رئیس - بنده در این مورد عجاله اکتفا میکنم بر عرض تبریک یا بوزرای عظام و کمان میکنم که مجلس هم در این عقیده بنا بنده همراه باشد برای این که در چنین موفقی که آقایان وزرای عظام بارز رکی را که بدوش گرفته اند و ملتفت مسئولیت هم هستند در واقع تبریک دارد و جای تبریک است و کمان میکنم اگر از طرف مجلس اطمینان بدیم ارطرب تمام احزاب و فرق که تمام مجلس بدون اختلاف فرق با آقایان همراهی داشته باشند اینجا هم کمان می کنم اشتباهی نکرده باشم که مقصود هیئت وزراء بفر از حفظ استقلال مملکتی و آسایش و رفاه مردم چیزی نیست و این تبریک را هم که امروز عرض میکنم باین امید است که یک دنباله داشته باشد که عبارت از تشکر باشد که وقتی که هیئت وزراء مشغول کار شدند و اقدامات وطن پرستانه کردند بعد از مدتی خود این مجلس اظهار تشکر بایشان بکنند همین طور که امروز بنده موفق بشدم بر عرض تشکر امیدوار هستم که عنقریب از طرف تمام مجلس موفق بشوم امروز هم در باب پرو کرام البته مذاکره نخواهد شد میبیم طبع و توزیع بکنند برای دستور روز سه شنبه در صورتی که هیئت وزراء هم امروز وقت داشته باشند برای آنروز معین میکنیم که آن روز مذاکره کنند آقایان سردار اسعد حاج آقا هشترودی اجازه نطق خواسته بودند چون در همین مسئله بودیم اند برای روز سه شنبه دقیقه تنفس میشود (مذاذ تنفس مجدداً جلسه تشکیل شد).

رئیس - آقای مدرس پیشنهادی کرده که به ماده دو قانون مالیات تریاک بطور ماده العاقبه

العاق شود خوانده می شود بعد در قابلیت توجه آن رأی خواهیم گرفت.

[پیشنهاد مزبور قرائت شد]

مدلول ماده ۲ در نقاطی که ترتیب ضبط سوخته قبل از تاریخ وضع این قانون معمول بوده است از تاریخ مزبور بوقوع اجرا گذاشته می شود در نقاطی که هنوز جاری نشده است سه ماه بعد از تاریخ مزبور مجری خواهد شد [سید حسن مدرس]

آقای مدرس - مقصود این است که چون این جنس بنظر ماهیت ندارد بجهت اینکه منفعت او منفعت مجله نیست منفعت مضره است لکن چون بعضی از تجار بواسطه اینکه جاهل باین مسئله بودند در اطراف این مملکت و در نقاط بعیده هستند شاید معامله کرده باشند و از روی چهل ضرری بکنند لهذا در جاهائیکه این مسئله جاری بوده است اجرای فوری آن اهمیتی ندارد لکن در جاهائیکه جاری نبوده است مدت سه ماه بعد از این تاریخ اجرا شود اگر دیدند که بآن ترتیبی که دولت مثالی سه شاهی می گیرد برای آنها فایده می کنند که بدولت می دهند اگر دید که فایده ندارد برای اضرار می کنند در این مدت سه ماهی می تواند بنقاط دیگری که منفعت دارد برای احوال کند مشروط بر اینکه از نقطه دیگر نگیرند که ضرری بآنها وارد نیاید.

رئیس - آقای مخیر ارجاع این پیشنهاد را بکمیسیون تقاضای کفایت یا خیر؟

فهییم الملک - خوب است این را رجوع نمایند بکمیسیون که اصلاح شود و بعد بپایان مجلس.

رئیس - این پیشنهاد ارجاع می شود بکمیسیون و داخل شور ماده سوم می شویم.

[ماده سوم برقرار ذیل قرائت شد]

ماده ۳ - از اول سال سوم تا آخر سال هفتم بعد از وضع این قانون هر سال بهر مقدار تریاک ۱۵۰ دینار بر قیمت سال قبل افزوده می شود و از اول سال هشتم استعمال شیره کلیه و استعمال تریاک غیر از آنچه برای دوا لازم است ممنوع خواهد بود.

رئیس - آقای دکتر علیخان شما با این ماده مخالف هستید؟

دکتر علیخان - بله بنده تکلیف وجدانی خودم را می دانم که عقیده وجدانی خودم را عرض بکنم بعضی چیزها که گفتنی نبود گفته شد دیگر این جای اظهارات طولانی علنی نیست در پارلمان والا بنده ثابت می کردم که تریاک بدل دارد و در اظهار عقیده کردن خودم این امر را ندارم که فکر بکنیم ببنیم و در این عقیده که بنده این جا اظهار می کنم شریک دارم یا ندارم بلکه فریضه حوم می دانم که چیزی را که می دانم عرض بکنم و عرض نمی کنم این مطلب هیچ لازم نبوت هم نیست که بعد از این بتجربه شخصی ثابت شود ثابت شده است و در همه کتابها هم نوشته اند حالا بنده بکلی در این ماده سوم مخالف بامدتی که در آنجا معین شده است که ۷ سال است هیچ نمی دانم که علت اینکه ۷ سال قرار داده اند

آن در داخله هم کاسته خواهد شد و آندو سالی که کمسیون در نظر گرفته است دو سال بعد از پنجسال است که فرجه داشته باشد بجهت اینکه ممکن است در ضمن این پنجسال قدری تریاک ذخیره بکنند یا از خارج وارد بکنند این است که دو سال دیگر لازم است که فرجه داده شود برای این که دیگر این طورها هم تریاک درجائی موجود باشد تمام بشود حالا آن دو سالی که آقای دکتر علیخان می فرمایند آندو سالی است که کمسیون در نظر دارد برای بعد از پنجسال که آندو سال برای ممانعت داخله است که دو سال هم وقت داشته باشد حالا بسته به نظر مجلس است اما نظر کمسیون این بوده است که در یک مدت معینی بکلی استعمال این ترک شود باین ترتیبی که نوشته شده است حالا بسته است به نظر آقایان.

شیخ اسدالله - مقصود از وضع این قانون معلوم است که از برای جلوگیری از این سم مهلکی است که در بین مردم معمول شده است و رو باز دیاد است و خیلی خطرناک است از برای آتیه مملکت و افراد مردم در این قانون هیچ ملاحظه صرفه دولت نباید بشود باید بر تریکی که سهل تر باشد جلوگیری شود باید بآن ترتیب جلوگیری شود و عمل بکنند این جا در این ماده می نویسند که سالی یک صد و پنجاه دینار اضافه شود بر مالیات بنده عقیده ام اینست که باین ترتیب نمیشود جلوگیری کرد تا مدت هفتسال یعنی باین ترتیب عمل شود و در اول سال هشتم یک مرتبه جلوگیری کرد و گفت باید تریاک را فاسد کرد و دیگر بکسی نفروخت بنده عقیده ام اینست که همان محظوری که امروز داریم همان محظور را آنروز خواهیم داشت برای چه برای این که این صد دینار صد و پنجاه دینار که سوخته تریاک قیمت دارد و فرضاً سالی صد و پنجاه دینار هم روی آن مالیات گذارده شود این اسباب این نخواهد شد که استعمال نکنند این سم مهلک را و آن کس که فعلا مبتلا است باین مرض مهلک و از ترس مردن استعمال میکند مثالی سه شاهی را می دهد و این سم مهلک را استعمال می کند فرضاً هفتسال هم بگذرد آنوقت این تریاک قران سی شاهی دوازده از فروش می رسد آن که مبتلاست نمی تواند بواسطه دوزخ از احباب خودش بگذرد و استعمال نکنند بنده عقیده ام اینست که برای جلوگیری این شکل این ماده را بنویسند که اشخاصی که مبتلا هستند به استعمال این صورت بردارند بنویسند از ابتدای این سال اشخاصی که مبتلا هستند عده شان چه قدر است و میزان استعمال آنها را هم معین کنند آنوقت هم عده هم بر آن استعمال آنها کسر میکنند در این صورت بنده هفت سال را هم زیاد نمیدانم آنوقت میزان را که کسر می کنند سبع یا نهم قرار میدهند که در آخر هفت سال دیگر بکلی ترک شود یعنی بطور مجبوریت ترک خواهند کرد و اختیار نداشته باشند و اینکه ما بکصد و پنجاه دینار مالیات بآن بسته ایم عقیده بنده این است که شیره کشیدن را زیاد میکنند بقران هم سهل است مثالی دو قران میدهند می کشند بنده اعتقاد این است که اگر بخواهند که بکلی ترک شود باید همانطور که عرض کردم یک میزان کسر بکنند یک نم یا یک عشر اگر دو سال میزان گرفته اند سالی یک عشر

بکنند اگر هفت سال میزان گرفته اند سالی یک مبلغ کسر بکنند آنوقت بعد از ده سال آنکه مردنی است مرده است آنهم که باید از سر خود رفع کند رفع کرده است و قلع استعمال این سم مهلک شده است.

فهییم الملک - اینکه فرمودند افزودن قیمت تریاک و شیره تقلیل در استعمال آن نمی کند را تکذیب میکنم زیرا آنچه عملا معلوم شده است غیر از این است از پارسال که اینکار معمول شده است صدی بیست که شده است این چیز ثابت معینی است در تهران شصت نقطه بوده است که استعمال تریاک و شیره میشده است در پارسال و امسال رسیده است به چهل نقطه پس از اینرو معلوم میشود که عده استعمال کننده کم شده است لابد سالهای دیگر هم تفاوت خواهد کرد و اینکه فرمودند سالی یکعشر از میزان استعمال کسر بکنند این ممکن نیست بجهت این که میگویند در خراسان ماهی ده خروار سوخته استعمال میشود در سال بنا بفرمایش شما یک خروار را کسر میکنیم آنوقت آن یک خروار را از که کسر کنیم فرضاً یک نفر روزی یک مثقال میگیرد و آنوقت روزی یک عشر مثقال باید کسر بکنند آنرا از که کسر بکنند چون اینها که مجبور هستند که در یک نقطه معین یک ترتیب معین بخورند پس بالاخره اینطور می شود که سالی فرضاً یک خروار کسر بفروشد و این را بماه ها و روزها تقسیم کنند و کسر بکنند پس بالاخره این ترتیب اسباب این میشود که بکصد بی شیره بمانند پس این یک راهی نیست که بتوان شیره را کم بکنند بالخصوص در خراسان که در بعضی خانه هاست که شیره میکشند و خودشان تحصیل میکنند پس بطریقی که عملا دیده ایم بهترین طریق برای این که آن میزان را کسر بکنند و استعمال او کم بشود همین است که اضافه قیمت پیدا بکنند باینطور که حالا دیده میشود تصور میکنم در چهار سال بعد دیگر شیره موضوع نداشته باشد.

حاج سید ابراهیم مدرسی - بنده عرض میکنم آن لایحه که اول آمد نظر دیگری داشت و این را بورت نظر دیگری دارد آن لایحه نظرش این بود که بعضی مالیاتها موقوف شود و در عوض آن مالیات تریاک معین شود حالا نظر را بورت چیز دیگری است آن وقت نظر آن لایحه این بود که سالی سه شاهی بر مالیات تریاک افزوده شود تا هم مالیات آن زیاد شود و هم بالطبع استعمال آن کم شود حالا نظر این را بورت این است که نمی خواهند باین ترتیب استعمال شیره و تریاک را موقوف نمایند پس باید فرق گذاشت در طریق اجرای اینها و ملاحظه جریان آنرا کرد و باید فرق بین سوخته و تریاک گذاشت در سوخته باید در ذیل ماده دوم نوشت که در سال هشتم دولت دیگر سوخته نمی دهد و بکلی ترک خواهد شد استعمال شیره اما به بنیم که آنوقت وزارت مالیه مجاباً خواهد گرفت از آن اشخاصی که سوخته دارند آنطور که بخواهند بشود بعلاوه این یک چیز بی موضوعی خواهد بود یعنی اگر کسی در خانه اش استعمال کرد و زارت مالیه چه میکند می رود در خانه اش حدش میزند اینطور که نخواهد بود اما از بابت تجدید تریاک که می فرمایند در خارج جلوگیری از تجارت آنهم کرده اند باید یک کاری کرد که هم تجدید در ذرع

و هم تجدید در خرید و فروش بشود فقط باینکه ما بغواهییم در هر سال مثالی ۳ شاهی افزوده بشود این تجدید کامل نخواهد کرد باید یک کاری کرد که در سال هشتم یک مقدار کمی ذرع شود و دیگر فرورخته نشود مگر جهت دوا بدواخانه ها.

فهییم الملک - اما نسبت بزرع همان عرضی است که کردم وقتی که تجارت تریاک شکست کرد زراعتش هم بالطبع کسر خواهد شد اما راجع بسوخته همینطور که استعمال تریاک کم می شود سوخته هم کم خواهد شد وقتی که تریاک نکشیدند سوخته نیست.

بجهت - اولاً می خواستم آقای مخیرا متوجه کنم بیک نکته و آن اینست که ممکن است سوخته از خارجه بیاورند یا اینکه از همین حالا ذخیره بکنند پس باید در آن نقطه که سوخته حاصل شود ضبط کنند و تلف کنند دیگر این که در این ماده مدت را زیاد و قیمت را کم قرار داده اند بهتر این است که مدت را کم و قیمت را زیاد نمایند یعنی آن مدتی که می خواهیم بمبلغ آن بیفزائیم در مدت ۳ سال بیفزائیم تا بکلی موقوف شود والا اینکه در مدت ۵ سال ۵ شاهی بآن افزوده شود این یک مقداری نیست که طبیعت حاضر شده باشد برای اینکه آنرا ترک بکنند بلکه باید در مدت ۱۰ سال بیفزایند آن مقدار یک در مدت ۵ سال ۶ یا ۷ سال می خواهید بیفزایند که در ظرف این مدت قیمتش گران شده باشد و این گران شدن قیمت قدری بر طبایع گران بیاید تا اینکه اسباب شود که میل طبیعی ترک پیدا بشود و دیگر عرض می کنم این در ماده است که ماده شده یک ماده اش راجع است تریاک و یک ماده اش راجع است مالیات سوخته تریاک و این باید تجزیه بشود بجهت این که وقتی بغواهییم باین ماده رای بگیریم به یک قسمت آن باید بقیام و قعود رای گرفته شود به یک قسمت بوجه رای گرفت.

رئیس - تقاضای تجزیه هم در این ماده می کنند.

فهییم الملک - عرض می کنم اگر در کلیه ماده رای می گیریم منافاتی نخواهد داشت و اینکه فرمودند شیره ممکن است از خارج وارد شود در شیره سوخته هر دو این احتمال می رفت و در کمسیون مذاکره شد قرار شد جلوگیری و اقدام بشود و در اینکه فرمودند در داخل ممکن است که سوخته ذخیره بکنند و بعد از ۷ سال بفروشد آنکسی که بعد از ۷ سال بغواهد سوخته مانده بفروشد چون فروش چیز ممنوعی است البته مورد مجازات واقع خواهد شد در این صورت چگونه می شود بعد از ۷ سال کسی بیاید بگوید من سوخته دارم این کار خیلی سخت است و پس بعقیده بنده این مذاکرات قدری بی محل است.

رئیس - بنده گمان می کنم که مذاکره در این باب کافست و این جا از طرف بجهت تجزیه این ماده خواسته شده چون دو قسمت است تجزیه می کنیم یک قسمت راجع به مالیات است یک قسمت راجع به مدت اول در آن قسمتی که راجع به مالیات است پیشنهادی

شده است یکی از طرف آقای افتخار الواعظین پیشنهادی شده است که لفظ مالیه اضافه شود برای اینکه در ماده اول لفظ مالیه اضافه شد حالا این پیشنهاد را می خوانند اگر مخیر محترم حرفی دارند می فرمایند.

(پیشنهاد آقای افتخار الواعظین خوانده شد) بنده پیشنهاد می کنم که در ماده اول چون لفظ مالیه بعد از تریاک قید شده است در ماده سوم هم بعد از تریاک لفظ مالیه نوشته شود (افتخار الواعظین)

فهییم الملک - این اصلاح یک چیزی است که غیر از این شود مخالف با ماده اول خواهد بود که رای بان داده شده است این باید باشد و آقای کاشف که حالا مخالفند باین ماده مخالفند با ماده اول . **رئیس** - پس اول رای می گیریم در این قسمت که راجع بمالیات است پیشنهاد دیگر نشده است.

فهییم الملک - عرض دارم اول صحبت در مدت است پس اول رای بدت باید گرفت بعدری بمالیات .

رئیس - در مدت از طرف آقای دکتر علی خان پیشنهادی شده است خوانده می شود .

بنده پیشنهاد می کنم که در ماده سوم بعضی اینکه نوشته شود از اول سال هشتم استعمال شیره کلیه و استعمال تریاک غیر از آنچه برای دوا لازم است ممنوع خواهد بود نوشته شود از اول سال پنجم الی آخر که چهار سال مدت معین شده باشد (دکتر علیخان)

رئیس - بمقیده بنده مذاکرات کافیت و حالا رای میگیریم و این پیشنهاد چنانچه عرض کردم راجع است بقسمت دوم حالا رای میگیریم در این پیشنهاد تکلیف معلوم شود .

دکتر علیخان - بعد از آنکه ثابت شد که همان موادی که در سوخته است پیش از آن در تریاک است و بطوریکه عرض کردم هیچ مانعی از تجارتش نیست از وجدان آقایان استدعای کنم بدون ملاحظه و بدون هیچ مقصدی در این ماده رای بدهند که بگذرد بطوریکه پیشنهاد کرده ام بنده که مدت چهار سال باشد و نوشته شود و از اول سال پنجم که از اول سال پنجم بکلی این ترک شود و عرض می کنم این اشکالاتی که می کنند خیلی اسباب تعجب بنده است روزیکه این پیشنهاد آمد بمجلس هیچ صحبت ترک تریاک نبود یک لایحه بود در خصوص وضع مالیات تریاک اصراوات و جدهای بنده اینرا باینجا رسانید حالا باینجا که رسیده است اینطور شدت حمله میکنند هیچ جهت ندارد .

حاجی آقا - اینجا تشریح کرده اند آقای مخیر که این مقدار که معین کردند نظر کمیسیون در تعیین این مدت چیست اگر همانطور که آقای دکتر علی خان معین کردند که مدت را چهار سال قرار بدهیم و بعد ممنوع بشود این نمی شود باید ملاحظه فرمایید که آن نظر تجارتی را که ما داریم منظور

نخواهد بود بواسطه اینکه کمیسیون در حقیقت بجهت رفع این ماده و عدم استعمال آن همان چهار پنجسال را در نظر گرفته است و قرارداد لکن مادر این مدت نمی توانیم زرع آنرا منع کنیم بجهت اینکه این یک تجارتی است در مملکت و تا این تجارت دائر است در مملکت فقط زراعت می شود و بعد از آنکه تجارت خارج آن مکت کرد یعنی استعمال آن در چین ممنوع شد آنوقت بالطبع دیگر زراعت نمیشود و بالطبع در داخله هم بکلی استعمال آن ترک خواهد شد و اگر بخواهیم زود تر از آن منع بکنیم زراعتش را قهراً جلو تجارت را گرفته ایم و قدغن آنهم یک زحمت فوق العاده دارد خوب است وقتی که یک چیزی مطرح می شود و توزیع میشود تمام جهات آنرا ملاحظه نمائید هم جهات تجارتی او را و هم جهات دیگرش را آنوقت خواهید دید که مدتی که کمیسیون تصویب کرده است بی میزان نبوده است .

رئیس - حالا به این پیشنهاد آقای دکتر علی خان رای گرفته میشود آقایانیکه موافقند باین پیشنهاد قیام نمایند (رد شد) . **پس در قسمت اول ماده سیم رای می گیریم -** حالا یک مرتبه بخوانند عبارت ذیل [خوانده شد] . ماده سوم - از اول سال سوم تا آخر سال هفتم بعد از وضع این قانون هر سال بهر مقدار تریاک یک صد و پنجاه دینار بر مالیات سال قبل و بهر مقدار شیره سوخته یکصد و پنجاه دینار بر قیمت سال قبل افزوده میشود) .

فهییم الملک - قیمت سال قبل را بمبلغ سال قبل کنند .

رئیس - حالا باین قسمت از راپورت رای می گیریم کسانی که موافقت با قسمت اول ماده سیم بطوریکه خوانده شد با این اصلاح ورقه سفید خواهند انداخت و کسانی که مخالفند ورقه آبی خواهند انداخت [ورقه توزیع و رای گرفته شد و حاجی میرزا رضا خان اوراق را در آنجا استخراج نمود] .

معاضد الملک - عده حضار ۷۴ ورقه سفید علامت قبول ۴۲ ورقه آبی علامت رد ۴ امتناع ۲۸

اسامی تصویب کنندگان : **دهخدا** - میرزا ابراهیم خان . **معاضد الملک** - آقا میرزا ابراهیم . **آقا شیخ ابراهیم** . **صدرالعلماء** . **آقا ادیب التجار** . **آدینه محمدخان** . **ذکاء الملک** . **حاج سید نصرالله** . **شیبانی** . **مصطفی الممالک** . **معاضد السلطنه** . **لسان العکماء** . **حاج شیخ علی خراسانی** . **دکتر حاج رضا خان** . **دکتر حیدر میرزا** . **آقا سید محمد رضا** . **سلیمان میرزا** . **ضیاء الممالک** . **علی زاده** . **ابوالقاسم میرزا** . **میرزا احمد قزوینی** . **ارباب کیخسرو** . **منتصر السلطان** . **میرزا اسدالله خان** . **افتخار الواعظین** . **شیر حضور** . **معین الرعایا** . **حاج سید ابراهیم** . **حاجی عزالمالک** . **نجم آبادی** . **میرزا الملک** . **آقا شیخ غلامحسین** . **حاج آقا** . **فهییم الملک** . **دکتر اسمعیل خان** . **محمد هاشم میرزا** . **وحید الملک** . **نجات** . **متین السلطنه** . **دهخوارقانی** (اوراق آبی) **میرزا داود خان** . **حاج وکیل الرعایا** . **انتظام العکماء** . **کاشف** .

رئیس - با اکثریت ۴۲ رای از ۷۴ رای قسمت اول ماده سوم تصویب شد .

رئیس - با اکثریت ۴۲ رای از ۷۴ رای قسمت اول ماده سوم تصویب شد .

اول ماده سوم تصویب شد . حالا در قسمت دوم ماده سوم رای می گیریم بخوانند [قسمت دوم عبارت ذیل قرائت شد] .

از اول سال هشتم استعمال شیره کلیه و استعمال تریاک غیر از آنچه برای دوا لازم است ممنوع خواهد بود .

رئیس - حالا رای می گیریم بقسمت دوم از ماده سوم کسانی که موافقت با قسمت دوم بطوری که خوانده شد قیام نمایند [با اکثریت پنجاه و هشت رای تصویب شد] .

حالا در مجموع ماده سیم رای میگیریم این هم باید باورده باشد حالا یک مرتبه تمام ماده سهرا می خوانند (ماده سیم خوانده شد) .

رئیس - رای می گیریم ماده سیم بطوریکه خوانده شد کسانی که موافقت باین ماده بطوریکه قرائت شد ورقه سفید بپندارند و کسانی که تصویب نمی کنند ورقه آبی بپندارند .

[رای گرفته شد حاجی میرزا رضا خان اوراق آرا را استخراج نمود] .

معاضد الملک - عده اوراق ۷۴ ورقه سفید ۴۴ ورقه آبی ۳ امتناع ۲۷

رئیس - با اکثریت چهار و چهارای ماده سه تصویب شد .

اسامی تصویب کنندگان : **آقای میرزا ابراهیم خان** . **آقا شیخ غلامحسین** . **آقا شیخ ابراهیم** . **صدرالعلماء** . **ادیب التجار** . **ذکاء الملک** . **شیبانی** . **حاج سید نصرالله** . **دکتر علیخان** . **دکتر حاج رضا خان** . **معاضد السلطنه** . **آدینه محمدخان** . **انتظام العکماء** . **مصطفی الممالک** . **منتصر السلطان** . **آقا میرزا احمد** . **آقا سید محمد رضا** . **افتخار الواعظین** . **دکتر حیدر میرزا** . **آقا سید ابراهیم** . **آقا سید جلیل** . **لسان العکماء** . **حاج شیخ علی خراسانی** . **ارباب کیخسرو** . **علی زاده** . **شیر حضور** . **میرزا داودخان** . **حاج عزالمالک** . **فهییم الملک** . **حاج آقا** . **معین الرعایا** . **معاضد الملک** . **نجم آبادی** . **ضیاء الممالک** . **میرزا اسدالله خان** . **حاج سید ابراهیم** . **ده خدا** . **محمد هاشم میرزا** . **ابوالقاسم میرزا** . **وحید الملک** . **میرزا الملک** . **دکتر اسمعیل خان** . **سلیمان میرزا** . **دهخوارقانی** . **ورقه آبی** - **وکیل الرعایا** . **حاج امام جمعه** . **کاشف** (ماده چهارم بعبارت ذیل خوانده شد) .

تریاکیکه بمنوان تجارت از مملکت خارج می شود از ادای این مالیات معاف خواهد بود .

کاشف - بنده این مسئله را می خواهم سؤال بکنم چون در اینجا تصریح و تفصیح نشده است که این مال التجاره راجع به ترتیب از داخله مملکت که خارج می کنند از ادای این مالیات معاف خواهند کرد یک شخص تجاری که تریاک می خرد یا با وجود است که تریاک خود را باندول بزند و اگر چنانچه میچورد باشد چگونه دولت می تواند اطمینان پیدا بکند که این بجهت تجارت است و بجهت حمل بخارج و این یک مسئله ایست که ممکن است خیلی بتجار خسارت فوق العاده وارد آورد برای اینکه البته همه می دانند که تاجر بجهت خرید و فروش این معامله را می کند

معاضد الملک - عده حضار (۷۳) ورقه سفید علامت قبول (۶۶) ورقه آبی علامت رد یک امتناع (۶) .

رئیس - با اکثریت ۶۶ رای ماده چهارم راپورت کمیسیون تصویب شد حالا شروع میشود بماده پنجم کسانی که تصویب کرده اند . **آقا میرزا احمد** . **آقا شیخ رضا** . **آدینه محمد خان** . **سلیمان میرزا** . **صدرالعلماء** . **آقا شیخ محمد ادیب التجار** . **آقا سید حسن مدرس** . **ذکاء الملک** . **حاج محمد کریمخان** . **حاج مصطفی الممالک** . **دکتر علی خان** . **معاضد السلطنه** . **آقا میرزا ابراهیم قلی**

نه بجهت استعمال شخصی و کسی که تریاک را خودش می گیرد و می مالد و حاضر نمی کند برای فرستادن بخارج ممکن است که قاچاق بکند و اگر بخواهند تعقیب بکنند فوق العاده خسارت بآنها وارد خواهد آمد پس این را می خواستم آقای مخیر توضیح بفرمایند که چه ترتیبی برای این کار در نظر گرفته شده است و می توانند اطمینان بدهند که طوری ترتیب داده شده است که اسباب زحمت مردم فراهم نمی شود و مورد اطمینان خواهد بود یاخیر .

فهییم الملک - برای ترتیب این مسئله بطوریکه در این ماده ملاحظه می فرمائید نوشته شده است که برای اداره این کار نظامنامه مرتب خواهد شد و در اینجا همین قدر ما گفته ایم که در داخله از آنچه تریاک که استعمال می شود مالیات بگیرند و هر قدر که بخارج حمل می شود معاف خواهد بود حالا چه ترتیبی خواهند داد برای اینکه تریاک که در داخله استعمال می شود از آنچه که بخارج می رود متمایز باشد این هیچ ربطی بقانون ندارد که در اینجا قید شود ممکن است صلاح بدانند که چه بهائی ترتیب بدهند و سر آنها را مهربان کنند که آن نشان از سرحد خارج بشود یا اینکه یک ترتیبی بدهند کلیه مالیات را بگیرند و هر قدریکه از سرحد خارج شد بهمان اندازه سیم بدهند این یک چیزی است که بسته است بنظر دولت که به بینند چه ترتیبی قابل اجرا خواهد بود ما همین قدر باید بگوئیم که تریاک که از مملکت خارج می شود مالیات نخواهند داد و در اجرای این کار لابد خودشان نظریات خواهند داشت .

رئیس - مذاکرات در این ماده بنظر بنده کافی است برای اینکه این یک چیزی است که در بدیهیات است و کمان نمی کنم چیزی که از بدیهیات است محتاج بمذاکره باشد .

(پیشنهادی از طرف آقای حاج آقا قرائت شد که سوخته را هم اضافه بکنند) .

فهییم الملک - عرض میکنم که ماصورت گمرک را در اینجا داریم که یک مقدار سوخته بخارج نمیرود و هر قدر که لازم داشته باشد تریاک میبرند و در همانجا سوخته آنرا خواهند گرفت .

حاج آقا - بنده پیشنهاد خودم را پس میگیرم **رئیس** - پس در اینجا باورده رای خواهیم گرفت آقایانیکه موافقت هستند با ماده چهارم راپورت کمیسیون ورقه سفید و آقایانیکه مخالف هستند ورقه آبی خواهند انداخت .

(اوراق رای اخذ شده آقای حاج میرزا رضا خان استخراج نمود) .

معاضد الملک - عده حضار (۷۳) ورقه سفید علامت قبول (۶۶) ورقه آبی علامت رد یک امتناع (۶) .

رئیس - با اکثریت ۶۶ رای ماده چهارم راپورت کمیسیون تصویب شد حالا شروع میشود بماده پنجم کسانی که تصویب کرده اند . **آقا میرزا احمد** . **آقا شیخ رضا** . **آدینه محمد خان** . **سلیمان میرزا** . **صدرالعلماء** . **آقا شیخ محمد ادیب التجار** . **آقا سید حسن مدرس** . **ذکاء الملک** . **حاج محمد کریمخان** . **حاج مصطفی الممالک** . **دکتر علی خان** . **معاضد السلطنه** . **آقا میرزا ابراهیم قلی**

لسان العکماء . **حاج شیخ علی** . **حاج وکیل الرعایا** . **آقا سید محمد رضا** . **دکتر حیدر میرزا** . **حاج سید نصرالله** . **شیبانی** . **لواء الدوله** . **ابوالقاسم میرزا** . **آقا میرزا داودخان** . **آقا سید حسین گزازی** . **منتصر السلطان** . **آقا سید جلیل** . **آقا میرزا رضا** . **حاج شیخ اسدالله** . **رکن الممالک** . **حاج سید ابراهیم** . **آقا شیخ مهدی** . **حاج آقا میرزا رضا خان نائینی** . **ارباب کیخسرو** . **طباطبائی** . **آقا محمود بروجردی** . **آقا میرزا مرتضی قلیخان** . **افتخار الواعظین** . **علی زاده** . **دکتر حاج رضا ضان** . **آقا سید حسین اردبیلی** . **انتظام العکماء** . **آقا میرزا ابراهیم خان** . **فهییم الملک** . **آقا عبدالحسین** . **آقا شیخ ابراهیم** . **حاج میرزا رضا خان** . **معاضد الملک** . **نیر السلطان مشیرحضور** . **معین الرعایا** . **تریت** . **ضیاء الممالک** . **آقا شیخ غلامحسین** . **دکتر امیرخان** . **میرزا الملک دهخدا** . **وحید الملک** . **متین السلطنه** . **آقا شیخ علی شیرازی** . **دکتر اسمعیل خان** . **محمد هاشم میرزا** . **آقا میرزا محمد نجات** . **یک ورقه اسم نداشت** .

رد کنند (کاشف) (ماده پنجم بعبارت ذیل خوانده شد) . ترتیب اجرای این قانون و جلوگیری از قاچاق و تقییش ترتیبات اداری آن موافق نظام نامه لازم وزارت مالیه است . **رئیس** - پیشنهاد هم از آقای لسان العکماء شده است خوانده میشود . [نیز بعبارت ذیل قرائت شد] در آخر ماده پنجم اینطور نوشته شود موافق نظام نامه لازم وزارت داخله و وزارت مالیه است .

لواء الدوله - بنده هم در این خصوص یک ماده پیشنهاد کرده ام برای این که این مواد را تکمیل نمی دانم از برای ترک این کار و لازم است که خوانده شود .

رئیس - صحیح است یک ماده نوشته بودید بعنوان ماده الحاقیه و بنده چون آنرا راجع به یک از این مواد نمی دانستم این بود که نگاهداشته بودم که بماده ماده پنجم خوانده شود حالا قرائت میشود . [بعبارت ذیل خوانده شد] ماده پیشنهادی است در بعضی از دول متمنه که اقدام بترك تریاک نمودند فقط با افزودن قیمت آن توانسته اند متروک بدارند بلکه به کسر و نقصان اوزان هم کوشیده و بتدابیر حکیمانه رفع و دفع بلای مزمن و شیشی مهلک را از مملکت خودشان نموده اند لهذا این بنده پیشنهاد میکند که از طرف اولیاء امور وزنه باشخاصی که فرورشدگان تریاک و اسامی آنها در دفتر آن اداره ثبت است داده شود و در رأس هر ماه وزنه دیگری که یک نخود کمتر است بآنها داده وزنه اول رامسترد دارند که بتدریج در مدت دو سال قهراً متروک شده است و واحدی هم از ترک تریاک تلف نشده است .

رئیس - چنانچه ملاحظه می فرمائید این پیشنهاد راجع بماده پنجم نیست اگر لازم باشد

باید بعنوان ماده ششم یک چیزی نوشته شود . **کاشف** - بنده هم استدعا میکنم آن ماده را که پیشنهاد کردم که بماده چهارم خوانده شود چون موقعش اینجا است خوانده شود . نیز از قرار ذیل قرائت خوانده شود . ماده الحاقیه بنده پیشنهاد میکنم که از تریاک نماینده دولت در وقت حاصل مثقالی یکصد و پنجاه دینار بعنوان مالیات اخذ نماید .

رئیس - این هم راجع باین ماده نیست مگر این که یک ماده الحاقیه بشود و هم بجهت آن رای بگیریم **فهییم الملک** - بنده از آقای لسان العکماء خواهش میکنم که توضیح بدهند که مداخله وزارت داخله در این جا چه مناسبت دارد نظام نامه که برای این کار مرتب میشود لابد در هیئت وزراء نوشته خواهد شد و همان مقدار هم کافی است از برای اینکه وزارت داخله نظری در این خصوص داشته باشد حالا اگر نظر مخصوص بنظر آقای لسان العکماء رسیده است بفرمایند .

لسان العکماء - بنده عقیده ام اینست که اینکه برای اجرای این قانون و جلوگیری از قاچاق وزارت مالیه بتهائی نظام نامه بشود بخارج از قانون است برای اینکه اجزای این قانون و جلوگیری از قاچاق که بدون اطلاع و استحضار وزارت داخله باشد اقدامات باید بتوسط وزارت داخله در داخله مملکت باشد منتهی عایدی هر چه هست بوزارت مالیه عاید میشود باین جهت لازم است که نظامنامه که برای اجرای این قانون نوشته میشود باید با استحضار وزارت داخله باشد .

فهییم الملک - در این صورت ضرر ندارد که بفرستند بموجب نظامنامه که باتفاق وزارت مالیه و وزارت داخله مدون خواهد شد . [ماده پنجم با اصلاح ذیل خوانده شد] ترتیب اجرای این قانون و جلوگیری از قاچاق و تقییش ترتیبات اداری آن موافق نظام نامه لازم از وزارت داخله و مالیه است . **رئیس** - رای میگیریم بقیام و قعود آقایانیکه موافقت با این ماده بترتیبی که خوانده شد قیام نمایند . (اغلب قیام کردند) **رئیس** - با اکثریت ۵۷ رای تصویب شد . یک اصلاحی آقای مدرس پیشنهاد کردند که رجوع شد بکمیسیون در اینصورت نمی توانیم امروز در مجموعه این مواد رای بگیریم میانبر برای جلسه دیگر عجلتاً دستور جلسه آتی را معین میکنیم (پیشنهادی از طرف آقای میرزا مرتضی قلی خان بعبارت ذیل خوانده شد) این بنده پیشنهاد می نمایم که این ماده الحاق بود خسته گردد . این قانون دو ماه بعد از اعلان بمورد اجراء گذارده خواهد شد .

رئیس - عرض می کنم که این پیشنهاد منافی ندارد با ماده اول برای اینکه در ماده اول نوشته شده است که از تاریخ وضع این قانون و در صورتی که اینطور رأی داده ایم و گذشته است دیگر نمی توانیم در این پیشنهاد رأی بگیریم و برخلاف آن عمل کنیم.

آقای امیرزاد مرتضی قلیخان - هر قانونی که نوشته میشود مادامی که قانونیت پیدا کرده است معین است که بموقع اجرا نخواهد آمد بلکه بعد از آنی که قانونیت پیدا کرد و بصدقه همایونی رسید شروع با اجرای آن میشود و اینهم مسلم است که هیچ قانونی راجع بماقبلش نیست لکن بدبختانه این قانون تریاک قبل از آنی که بمجلس شورا بیاید بموقع اجرا گذاشته شده است بلکه بطور سختی در بعضی جاها اقدام شده است که عنقریب يك انقلاب خیلی بزرگی راباعت خواهد شد این است که بنده پیشنهاد کردم که يك مدتی راباید معین کرد برای اجرای این قانون بجهت اینکه اگر چه مادرماده اول گفته ایم از تاریخ وضع این قانون ولی نه اینکه مراد از وضع این باشد که از آن ساعتی که رأی بآن داده بجهت اینکه قانون این نیست که در اینجا وضع بکنیم و فقط خودمان مستحضر باشیم باید این اعلان بشود بمردم و مطلع شده باشند و از برای جریان آن فیما بین آنها خودشان را حاضر کنند آنوقت از آن روز بموقع اجرا گذاشته شود والا بطور میشود که يك قانونی از مجلس شورای ملی بگذرد و از همان روز بموقع اجرا گذاشته شود و از روزی که این ترتیب موقتی که برای تریاک داده بودند معمول شده است گویا این تلگرافاتی که میرسد بنظر مبارک آقایان نرسیده است قریب پنجاه تلگراف از نجار یزدی از خراسان رسیده است که بعنوان مالیات تریاک تمام اموالشان را غارت کرده اند و بعد از آنی که مالیات آنرا داده اند و باندول چسبانیده اند و با اجازه رئیس اداره تجدید تریاک حمل کرده اند در وسط راه خراسان تمام اموالشان را گرفته اند و آن تریاک ها را رابخته اند و در بعضی ها را تلف کرده اند و بعضی را آورده اند در همین تهران و تجار را معطل کرده اند و باندول نمی کنند میگویند باید مثقالی سیصد دینار بدهیم و این بکلی برخلاف تمام قوانین است و من مجبورم که امروز از اینجا فریاد بزنم و اعلان بکنم که این هنوز قانون نیست و معمول نشده است بلکه وقتی قانون است که بصدقه همایونی برسد و بموقع اجرا بیاید و تمام مردم اعلان شود.

فهییم المملک - آقای امیرزاد مرتضی قلیخان می فرمایند که بدبختانه این قانون قبل از اینکه از مجلس بگذرد مجری شده است بنده عرض میکنم که خوشبختانه اینطور بوده است زیرا که در هیچیک از ممالک معمول نیست که يك قانونی را ابتدا بساکن شروع بوضع آن بکنند همیشه به موجب دستخطهای همایونی و بواسطه لایحه وزراء آنرا اجراء می کنند يك سال که بموقع اجرا گذاشته شد آنوقت لایحه قانونی آنرا می نویسند و بمجلس پیشنهاد می کنند بملت اینکه قانونی که نوشته می شود برای اینکه ثابت باشد باید طوری باشد که تمام ملاحظات و مذاقهای لازم را در آن کرده باشند و این نمیشود مگر اینکه قبل از وقت اداره آنرا دائر کرده باشند

که بعضی تجربیات حاصل بنمایند و بهمین جهت است که اگر ملاحظه فرمائید خواهید دید که قوانینی که از مجلس سابق گذشته است هیچکدام از آنها قابل اجرا نیست و اگر بخواهیم اجرا بکنیم خیلی دوچار اشکالات خواهیم شد و این بهمین واسطه است که بدون تجربه آنها را وضع کرده اند و آنطوری که لازم بوده است در آنها پیش بینی نشده است مثلا قانون مالیات نمک را اگر قبل از وضع شدن آن در مجلس اجرا شده بود و بعضی تجربیات قبل از وقت حاصل کرده بودیم امروز محتاج بآن نمی شدیم که یکی از مواد پروگرام هیئت وزراءمان این باشد که تجدید نظر در مالیات نمک پس این قانون بهترین قوانینی خواهد بود که وضع شده است بجهت اینکه آن نظریات محتمله و آن مذاقهای که لازم بوده است در آن بعمل آمده است و اگر شکایات را بخواهید موضوع مذاکره قرار بدهید بنده شما اطمینان می دهم که تا آخر سال خیلی از این شکایات خواهد رسید زیرا که مسلماً اشخاصی که می خواهند يك همچو مالیاتی را بر آنها تحمیل نمایند خصوصاً بر آنهایی که مبتلا با استعمال آن هستند طبعا شکایت خواهند کرد و از این گذشته در این خصوص بتجار که تحمیلی نمی شود برای اینکه قبل از این مثقالی دهشاهی می فروخت حالا که این طور شده است مثقالی پانزده شاهی خواهند فروخت پس برای او هیچ فرقی نمی کنند هر قدر اضافه شود آنها هم همان قدر را خواهند گرفت و هر چه تحمیلی که میشود بر آنهاست است که میکشند که در سابق اگر مثقالی پنج شاهی پول میدادند حالا دهشاهی میدهند و اگر دهشاهی میدادند حالا پانزده شاهی یا هفده شاهی میدهند و این ترتیب مدتی است که مجری بوده است و يك عایداتی هم تقریباً با ادارات نظمی از این محل رسیده است و حالا قانون آنرا آورده اند که از مجلس بگذرانند و حالا اینکه میفرمائید این ترتیب قانونی و صحیح نبوده است معنی این این است که هر چه گرفته اند تمام را دولت باید پس بدهد این قانون الان يكسال ونیم است که مجری است و عایدات آن بطوری که عرض شد بيك محل و مصرف دولتی رسیده است و هیچ نمیتوان گفت که این ترتیب صحیح نبوده که تمام اجرائیات دولت بکلی لغو بشود و از میان ببرند و يك ضرر عمده بدولت بزنیم از برای اینکه این قانون باید دو ماه یا سه ماه دیگر اجرا شود نظر عمده در این خصوص همان نظر آقای مدرس بود که فرمودند در بعضی جاها تجارت سوخته معمول شده است و بآنها باید اطلاع داد که سوخته را از حالا تا سه ماه دیگر وقت دارید و میتوانید آنها را بمصرف برسانید والا دولت حاضر است و موافق این قانون مثقالی سه شاهی بآنها خواهد داد تا اینکه ضرری بآنها وارد نشود و این ملاحظه اساسی هم که در اینجا شد در باقی دیگرش بنده لازم نمیدانم که مذاکره بشود.

رئیس - بنده گمان میکنم که نمی توانیم در این مسئله مذاکره بکنیم بجهت اینکه چیزی که با مواد گذشته منافات دارد او را نمی توانیم مطرح مذاکره بنمائیم این است که بنده مذاکره در این ماده را ختم میکنم.

آقای امیرزاد مرتضی قلیخان - این پیشنهادی

است که بنده کردام در قابل توجه بودن آن خوبست رأی بگیریم.

رئیس - عرض کردم این پیشنهاد چون مخالف با مواد گذشته است در آن نمیتوانیم مذاکره بکنیم چون این مسئله برگشته است بسکیمسیون اگر يك چیزی باید نوشته شود میتوانید در آنجا بنویسید و بیاید بمجلس آقای سلیمان میرزا قبل از تنفس اجازه خواسته بودند که اظهاراتی در خصوص این مالیات تریاک بفرمایند چون اظهارات ایشان از مطالب اساسی بود این بود که از ایشان خواهش کردم که در آخر مجلس بعد از آنی که در تمام مواد رأی گرفته شد اظهارات خودشان را بفرمایند حالا اگر اظهاری داشته باشند ممکن است بفرمایند.

کاشف - پیشنهاد بنده تکلیفش معلوم نشد. مجدداً پیشنهاد ایشان قرائت شد.

کاشف - این موادی که گذشت از اینجا بخوبی و بطور صریح میرساند که تریاک نمالیده معاف است و در ماده اول هم مخصوصاً قید شده است که تریاک نمالیده پس معلوم شد تریاک نمالیده از دادن مالیات معاف است و ماده پنجم هم گفته شده است که بتدریج تزیید میشود این مالیات تا اینکه در ظرف مدت معینی این مسئله بکلی موقوف بشود و بنده یقین میدانم که نظر اعضاء کمیسیون متوجه باین مطلب بوده است که جلوگیری از مضار و مفاسد اینکار بکنند در صورتی که گویا اغلبی از آقایان بخوبی میدانند که از تریاک نمالیده هم همان ضرری که در تریاک نمالیده هست منصور است و ممکن است تریاک نمالیده چون آزاد است هر کس در منزل خودش آنرا بمالد و استعمال بکند و همچنین ممکن است که شیره تریاک نمالیده را استعمال بکنند پس اگر مقصود جلوگیری از ضرر و مفاسد این کار است خیلی تعجب میکنم از اشخاصی که این عرض بنده را بنظر سهولت نگاه میکنند در صورتیکه اشکالاتی که ما در خصوص تریاک نمالیده داریم و چون يك موقع مخصوص دارد که در يك چند روز معینی حاصل تریاک را بگیرند همانطور که پیشنهاد شده است میتوانند این مالیات را بگیرند و حالا چون بنده از اول مخالف آنواد گذشته بوده ام نمیخواهم عرض بکنم ولی آقایان بخوبی میدانند و مستحضر هستند از ترتیب قوه مجریه مملکت که تا چه اندازه مردم را بزحمات می اندازند تا اینکه یکماده را اجرا بکنند و این ماده هم که پیشنهاد شده است خیلی لازم است و لازم است که برای تریاک نمالیده هم يك ترتیبی داده شود و اگر چنانچه فریاد این باشد چون یکماده نوشته نشده است برای معافیت تریاک نمالیده چنانچه عرض کردم اسباب زحمت خواهد شد از این جهت لازم است که یکماده هم برای تریاک نمالیده نوشته بشود و اعلانش هم خیلی لازم است چون ترتیب مملکت مامعین است که مردم را بچه زحمانی می اندازند و تا بحال هم آنچه کرده اند خلاف قانون است

فهییم المملک - بنده دیگر نمیخواهم شرحی در جواب آقای کاشف عرض کنم و همینقدر عرض میکنم که کلمه نمالیده بایک ملاحظات خیلی عمیق و بعد از تأملات زیاد علاوه شده است و بعد از آنکه خودشان جهاتی را که در این خصوص منظور شده است ملاحظه فرمایند تصدیق خواهند فرمود که این پیشنهاد بیوفع است.

رئیس - مخبر کمیسیون این پیشنهاد را قبول ندارد ولی در هر صورت باید در قابل توجه بودن این رای بگیرییم و اگر قابل توجه شد بکمیسیون رجوع میشود بکمر تبه دیگر هم میخوانند بعد رای میگیریم (مجدداً خوانده شده)

رئیس - آقایانی که این پیشنهاد را قابل توجه میدانند قیام نمایند (رد شد)

لواءالدوله - در پیشنهاد بنده رای گرفته نشد
رئیس - این پیشنهاد بکفوری مفصل است خوبست در وقتی که این مسئله در کمیسیون مطرح میشود در آنجا این پیشنهاد را بکنید که در آنملاحظه شده به مجلس بیاید.

سایمان میرزا - چند روز قبل بنده از طرف شهبه پارلمانی حزب دموکرات پیشنهاد کرده و شرحی هم عرض کردم راجع بحدف مالیات نمک و جزء دستور گذاشتن مالیات مستغلات و در آنوقت بعضی اشکالات شد که بنظر میآید که فرقه دموکرات عموماً بر ضد کلیه مالیاتهای غیر مستقیم هستند در صورتیکه اینطور نیست و امروز چنانچه ملاحظه میفرمائید در مالیات تریاک حزب دموکرات هم رای داده اند و لازم است بنده توضیح عرض کنم که فرقه دموکرات عموماً بر ضد مالیاتهای مستقیم نیستند برای این که مطابق ماده اول از جزع هفتم برنامه فرقه دموکرات مالیات مستقیم حتی الامکان بر مالیات غیر مستقیم مرجح و مقدم است ولی مع هذا آن مالیاتهای غیر مستقیمی که از برای ترقی و توسعه و ترقی و ترویج صنایع داخله ضروری است آنها را فرار و باقی خواهد بود و محققاً اشخاصی که مالیات غیر مستقیم را برای ترویج صنایع داخلی برقرار می دارند بدیهی است که مالیاتی را که برای حفظ نوع بشر است بهتر مقدم می دارند و چنانکه امروز هم رای دادیم و خودمان را هم مسئول این رای میدانیم بعد از این هم هر چه مالیات غیر مستقیمی که این طور نظر صحبه و منافع دیگری از منافع نوعیه یا نظریات ترقی و توسعه تجارت در آن باشد رای خواهیم داد و این هم ابد مخالف مسلک و پروگرام فرقه دموکرات نیست و همیشه این ملاحظات را خواهند داشت و ملتفت هم هستند.

رئیس - دو فقره راپورت هست خوانده می شود و بعد از آن دستور گفته می شود و بعد از آن هم بنده يك جزئی عرض دارم که اظهار خواهم کرد.

دو فقره راپورت مزبوره به ترتیب ذیل قرائت شد.

(۱) راپورت کمیسیون عدلیه
کمیسیون عدلیه از تاریخ ۱۲ شهر شوال ۱۳۲۸ الی دوم شهر ربیع الاول ۱۳۲۹ بیست و چهار جلسه منعقد گشته و لوایح ذیل را دلیل از مذاکرات با اکثریت تصویب نموده و راپورت آنرا تقدیم مجلس کرده است.

لایحه اصلاحیه قبول و نکول بروات تجارتي لایحه ثبت اسناد که پس از شور اول ارجاع بکمیسیون شده بود و از غره مجرم تاکنون در هر هفته سه جلسه مستمر با حضور بعضی از آقایان فقهاء مجلس و آقا میرزا سید حسن مدرس که فوق الماده دعوت شده اند

مشغول مذاکرات و اصلاح قانون تشکیلات عدلیه و تعیین مناسبات بین محاضر شرع و عرف می باشد.

(۲) راپورت کمیسیون نظام.

راپورت کمیسیون نظام از تاریخ دوم شهر ذی قعدة الحرام ۱۳۲۸ الی سه شنبه ۵ شهر ربیع الاول سنه ۱۳۲۹ از تاریخ مزبور الی حال آنچه در کمیسیون نظام مطرح مذاکره شده و با اکثریت رای داده از قرار تفصیل ذیل است.

(۱) در خصوص دو بیست و پنجاه نفر قزاق راپورت داده شده است.

(۲) در خصوص تجدید کنترات استخدام مسیو هاز راپورت داده شده است.

(۳) در خصوص لایحه وزارت جنگ برای تأسیس یک باب مدرسه نظامی در پایتخت راپورت داده شده است.

(۴) در خصوص لایحه وزارت جنگ برای گرفتن سوار از ایلات راپورت داده شده است.

(۵) در خصوص لایحه وزیر جنگ برای خرید اسلحه راپورت تقدیم داشت.

(۶) در خصوص لایحه وزیر جنگ برای استخدام مسیو فیودر آلمانی راپورت داده شده است.

(۷) در خصوص لایحه وزارت امور خارجه برای استخدام معلمین سوئسی راپورت داده شده است.

(۸) در خصوص طرح قانونی که آقای مبرز الملک در ترفیع رتبه نظامی ترجمه کرده اند تقدیم می دارد دیگر در کمیسیون نظامی کاری نیست که راپورت داده نشده باشد و یا کاریکه مطرح مذاکره کردند مگر بعد ها از هیئت محترم رئیسه رجوع شود.

رئیس - جلسه آنبه روز سه شنبه سه ساعت و نیم بغروب مانده دستور آنروز این است که عرض می کنم مذاکره در پروگرام هیئت وزراء - راپورت کمیسیون بودجه راجع بتقاضای وزارت معارف - اعتباری برای مدرسه نقاشی - شور در بقیه لایحه قانونی - اعزام شاگردان بخارجه - شور در بقیه قانون ثبت اسناد - آقای ادیب التجار تقاضا کرده بودند که مواد راجعه بمنع احتکار جزء دستور گذارده شود ولی چون این مطالبی را که امروز جزء دستور گذاشته ایم زیاد است عجالتاً این را برای جلسه آتی می گذاریم و روز سه شنبه آنرا در جزء دستور می گذاریم اما عرضی که خود بنده داشتم یکی راجع با اجازه نطق است و یکی هم راجع با اصلاحاتی که پیشنهاد می شود البته در نظام نامه داخلی ملاحظه فرموده اید که نوشته شده است ناطقین چه در خارج مجلس و چه در مجلس اجازه نطق که می گیرند به ترتیب مخالف و موافق می گیرند و در هر دو جارسم است که اجازه نطق را در خارج از مجلس می گیرند برای اینکه برای هیئت رئیسه خیلی مشکل است وقتی که يك مطلبی در مجلس پیش می آید و ده تادست بالا میرود اسامی آنها را بنویسد خصوصاً برای شخصی بنده خیلی مشکل است که به ترتیب موافق آنها

را مرتب بکنم و اجازه بدهم و در هیئت رئیسه برای این مطلب مذاکره کرده ایم و برای هر کدام از این مطالبی که برای جلسه آتی معین شده است يك ورقه معین شده است و گذاشته می شود در اطاق تنفس که برای نمایندگان معین شده است در آن مثلا نوشته خواهد شد شور در بقیه لایحه قانونی ثبت اسناد آنها که موافق هستند میروند در آن ورقه مینویسند که من بترتیب موافق در فلان ماده و فلان ماده نطق خواهم کرد و اشخاصی که مخالف هستند می نویسند که من مثلا ماده (۵۱) و (۲۱) مخالف هستم و بترتیب مخالف اظهارات خواهم کرد و الا اگر بغیر از این ترتیبی که عرض شد عمل بشود اگر بتوانم به ترتیب صحیحی اجازه بدهم آن راجع بنده نخواهد بود و حتی المقدور رسمی خواهم کرد که هر کس بنوبت خودش اجازه نطق بگیرد ولی باین ترتیب خیلی اسباب اشکال خواهد شد یکی هم در مسئله پیشنهادها است که مطالبی که پیشنهاد می شود حتی المقدور بایستی بوقت پیشنهاد شود بجهت اینکه بعضی از مطالبی که بایستی در شور اول پیشنهاد شود بنده می بینم که در شور ثانی پیشنهاد میشود و وقتی هم که اینها مطرح می شود چون اذهان آقایان غالباً توجه نیست و در موقع قابل توجه شدن دور نیست که آن مطلب را رد بکنند پس بهتر این است که قوانینی را که چند روز قبل از شور طبع و توزیع میشود بین آقایان مطالعه فرمایند و هر مطلبی را که در نظر دارند قبل از شور دوم یا در شور اول بنویسند بفرستند به هیئت رئیسه هیئت رئیسه هم آنرا می فرستد بکمیسیون راجع بآن و اسباب اتلاف وقت مجلس نمی شود و الا حالا مثلا در شور دوم می آئیم اینجا يك قانونی را مطرح مذاکره می کنیم آنوقت يك ماده الحاقیه بایک جمله اصلاحیه پیشنهاد می شود بنده مجبورم که رای بگیرم در اینکه قابل توجه هست یا اینکه قابل توجه نیست و بعد از اینکه قابل توجه باشد بفرستم آنرا بکمیسیون و این کار اسباب این می شود که روز با يك هفته آن قانون به تویق می افتد پس بهتر این است که این پیشنهادها را که می کنند قبل از شور ثانوی آن ملاحظات را کرد پیشنهادی را که می خواهند بنمایند که يك دفعه قابل توجه شده بکمیسیون میرود تا اینکه در مورد شور ثانوی اسباب تاخیر کار نشود این استدعائی است که بنده از آقایان دارم و خواهش می کنم که قدری توجه فرمایند تا این که کارها مرتب بشود مجلس یکساعت از شب گذشته ختم شده.

جلسه ۲۳۳
صورت مشروح روز سه شنبه ۱۲ شهر ربیع الاولی ۱۳۲۹
مجلس سه ساعت قبل از غروب آفتاب بریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل شد.
صورت مجلس روز شنبه را آقای معاضد الملک قرائت نمود.
غائبین روز شنبه حسنعلیخان بدون اجازه غائب.
حاج وکیل الرعایا - آقا سید حسین اردبیلی - حاج آقا - ضیاء الممالک - سردار اسعد بدوق مقرر حاضر نشده - آقای آقا سید محمد باقر ادیب صریض بودند.